

Второ заседание

Сряда, 11 декември 1963 г.

(Открито в 9 часа)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! В залата присъствуват 225 народни представители — има необходимият кворум. Откривам днешното заседание на Народното събрание.

Продължаваме разглеждането на законопроектите за държавния народностопански план и бюджета на Народна република България за 1964 г. Започваме съвместните разисквания по двата законопроекта.

Думата за изказване има подпредседателят на Президиума на Народното събрание др. Николай Георгиев.

Николай Георгиев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Изложенията на председателя на Комитета по планирането и на министъра на финансите по въпросите, свързани с плана и бюджета за 1964 г., ни дават картината за развитието на страната в настоящия етап по пътя на изграждането на социалистическото общество.

Трябва ли да се убеждаваме в правилността на този път?

Поколениято, от което изхождаме болшинството народни представители, най-добре помни какво беше България до момента, когато управлението на страната ни се пое от нашата народна власт. Тогава България се числеше в редиците на една от най-изостаналите страна в Европа.

Сега, както се вижда от направените изложения и не само от изложенията, както се вижда от физическия облик на страната, от материалното и културното положение на населението, страната ни далеч не е това, каквато беше до идването на народната власт. По пътя на изграждането на новото общество ние се придвижихме с големи крачки напред. Изоставяйки зад себе си редица капиталистически страни, с които до войната бяхме почти на еднакво равнище, сега в нашето развитие стремително догонваме напредналите в икономическо отношение западноевропейски капиталистически страни.

И не само това.

В този наш устрем напред ние се движим с чувството и съзнанието на суверенна и силна страна, освободени от

всякакъв страх, че може да има сила в света, която да е в състояние да носегне върху нашия суверенитет, да ни диктува условия като на малка страна, както това беше преди идването на нашата власт. И тази наша сила произхожда освен на основата на постигнатото пълно обединяване на материалните и духовните сили на народа ни в името на общовъзприетата цел, но главно и преди всичко от нашата опора в Съветския съюз, на неговата всестранна помощ и закрила, на нашата сплотеност със страните от социалистическия лагер начело със Съветския съюз.

На всеки съзнателен гражданин на нашата република, на всеки патриот е напълно ясно, че няма и не може да има друг път, който да осигури такива темпове на развитие на нашата материална и духовна култура освен пътя на изграждане на социалистическото и комунистическо общество под ръководството на Комунистическата партия, пътя на укрепване и разширяване на свещената за нас българо-съветска дружба.

Убедени в правилността на поетия от страната и народа ни път на развитие, ние сме заинтересувани нашето движение по този път да е по-успешно, към начертаните цели да вървим с по-ускорени и твърди крачки и като се борим за успешното преодоляване на всички трудности, каквито са неизбежни при едно строителство от мащаб, характерен за нашето развитие, да свеждаме до най-малък размер трудностите, които биха възникнали като резултат от допуснати грешки и увлечения.

Тук на първо място стои въпросът за планирането и за начина, по който се изпълняват начертаните планови задачи.

Нашето развитие по пътя на изграждане на социалистическото общество вече има своя история. И то богата история. Ние знаем, че историята е най-добър учител за отделния човек и за цели общества. И най-много печели този, който може да извлече най-добра поука от своята история.

Редица документи, като решенията на Априлския пленум, на Осмия конгрес на партията и още много други свидетелствуват, че наистина се учим от историята. Това са факти, които засилват нашия оптимизъм.

Основна поука, която сме извели от историята на нашето развитие, е тая, че в нашата работа първо и преди всичко трябва да се базираме на реални планове. Само по пътя на планове, съобразени с нашите действителни възможности, ние ще можем спокойно да вървим напред и да си спестим редица трудности, които евентуално могат да възникнат като резултат на едно нереално планиране.

В резултат на извлечената поука виждаме, че ние вече вървим наистина към едно реално планиране. Увлеченията,

които се вмъкнаха в нашите планове преди, сега отстъпват място на реално виждане, на една обективна преценка на съществуващите възможности. Доказателство за това са предложените тук за разглеждане план и бюджет на страната ни за 1964 г. Обемът на цифрите и степенуването на мероприятията са в порядък, който убеждава. Съвсем правилно е, че се взема курс за насочване капиталовложения за завършване и изграждане на обекти, имащи решаващо значение за по-нататъшното наше развитие.

Не е без значение обаче за нашето развитие и начинът, по който се действа за изпълнението на различните планови задачи.

Изложенията на другарите Пашев и Попов, които от себе си са и отчет за дейността на правителството през изтеклата бюджетна година, сочат успешно изпълнение на мероприятията, предвидени в миналогодишния стопански план. Това изпълнение свидетелства за дейност, почиваща върху основите на утвърдена и проверена от живота практика. Тук рефлектират и преимуществата и недостатъците на цялата наша работа по изпълнението на стопанския план. И понеже правителството отчита дейност, която ни дава в големи мащаби положителни резултати за нашето развитие, то рефлексът на недостатъците в нашата работа не всякога може да се почувствува с нужната осезаемост. Може някъде начинът на действие по изпълнение на дадена задача да не е в съответствие с известни принципи и норми, но щом имаме за момента резултат в изпълнението на поставената задача, въпросът за спазването или неспазването на тези принципи и норми може и да се отмине.

В Президиума на Народното събрание обаче, където в най-голям процент са насочени жалбите или оплакванията на населението, по линията на жалбите рефлектират само недостатъците на нашата работа. Всяко неблагоприятие в провеждането на мероприятия, свързани с изпълнение на годишните планове и бюджети, всяка непълнота на нашите закони, всяко нарушение на нашата социалистическа законност под една или друга форма веднага рефлектират във форми на жалби, оплаквания, сигнали и пр. От себе си Приемната на Президиума на Народното събрание е един барометър, от който се вижда кога и къде климатът се влошава или подобрява, в кое правителствено мероприятие сме добре или зле. И трябва да подчертая, че диаграмата на основателните жалби и оплаквания все повече се изменя в полза на подобряване на нашата работа, стрелката на барометъра сочи все към по-хубаво време. Такова подобрене се забелязва особено през изтеклата година. И това е съвсем понятно. Ние имаме решенията на Осмия конгрес на партията, които като мощен фар осветяват нашия път, ние

имаме обновен правителствен колектив, начело с др. Тодор Живков, жизнеспособността и компетентността на който рязко се чувства в провежданата от него дейност.

Успоредно с това обаче от оплакванията до Президиума на Народното събрание се вижда, че някои недостатъци в нашата работа от миналото, макар в голяма степен да са превъзможани, все още окончателно не са премахнати. Така например от различни краища на страната доскоро постъпваха изложения и сигнали до Президиума на Народното събрание относно провежданата у нас горскостопанска политика, в които са засегнати и въпроси, свързани с решението на правителството за увеличаване на обработваемите площи по пътя на изкореняване на гори в равнинните терени.

През средата на месец май т. г. парламентарната Комисия по селското и горското стопанство под председателството на др. Палагачев между другото обстойно разгледа и въпроса относно изкореняване на гори в равнинните терени. Комисията единодушно прие, че това мероприятие е целесъобразно. Но там се изнесоха и такива факти, че на много места сред обществеността и сред населението изобщо се е събудило основателно негодувание от начина на провеждане на това мероприятие. От страна на някои окръжни народни съвети се е действувало просто механически — да се изпълни планът по изкореняване на горски насаждения, и то в определен срок, без особено задълбочено проучване, налага ли се в момента да стане това, къде и в какви размери да се направи изкореняване и пр. Има места, където предвидените за изкореняване гори са в съседство с изворите на реки, какъвто е случаят на река Батова в Добруджа. Направено ли е проучване, ако се изкоренят тези гори, как ще се отрази това изкореняване върху дебита на водите на реките и изворите. И ако се получи намаление на дебита на водата, получената площ обработваема земя може ли да компенсира загубата от дебита на водата. Има села, където на единствената им горичка от няколко стотин декара в цялото землище е посегнато да се изкоренява, когато в същия момент много по-големи площи незалесени стоят неопработени. В Пловдивски окръг например има над 200 000 декара земя, която е наводнена. Отводняването на един декар земя струва 30—40 лв., а изкореняването на един декар гора — 80—120 лв. Ще следва ли Пловдивски окръг да бърза да изкорени определената по план площ от гора, преди да се отводнят тези няколкостотин хиляди декара земя?

Кому беше нужно едно такова форсиране, особено що се касае за изкореняване на горите от равнинните терени, и да се създава недоволство сред населението, да се пишат изложения, да се прашат делегации, когато при един по-

спокоен темп на решаване на това мероприятие пак ще се постигне целта, но вече при по-голяма гаранция, че грешките ще бъдат по-малко и по-незначителни.

Това не е малък въпрос, за да се пристъпва към неговото решаване само въз основа на становища на комисии, без населението, така свързано с горите, да взема участие в това решаване.

Историята на нашето развитие ни учи, че не е беда, ако някога поради грешка или увлечения се вземат несполучливи решения. В този наш устрем напред, в обстановка на най-разнообразни и сложни проблеми, които поставя самото развитие, грешките и увлеченията са неизбежни и ако някой каже, че не греши, това значи най-напред себе си да заблуждава. Но бедата винаги се е състояла в това, когато някога твърде много се е упорствувало, докато се изправи някоя грешка. А е имало и случаи, когато към изправянето на несполучливи решения се е пристъпвало чак тогава, когато, както казва народът, ножът опре до кокъла.

Радостно е да се подчертае, че напоследък ние решително вървим към усъвършенстване на нашата работа — по-основно проучване, преди да се вземе решение по дадени въпроси, по-висока гражданска доблест при посочване или признаване на допуснати грешки или увлечения и своевременно вземане на мерки за тяхното изправяне.

В това отношение ние вече имаме блестящ пример с корекцията, която правителството извърши по отношение Наредбата за акциза на спиртните напитки, които се оставят за лични нужди на производителите. В тази връзка ние трябва да приветствуваме председателя на Министерския съвет д-р. Тодор Живков за взетата от него навременна инициатива за коригирането на тази наредба.

Ползувам се от случая, разглеждайки плана и бюджета за 1964 г., които от себе си са отражение на провежданата цялостна наша политика, да кажа нещо по въпроса за нашата политика, свързана с битовото строителство за населението. Това е един въпрос, който така близко стои до нуждите и интересите на населението, както въпросът за храната и облеклото, но по който, поне от нашите документи е видно, че не всякога и не цялостно се обхваща от мероприятията ни, свързани с това строителство, особено на село, където живее по-голямата част от нашето население. Касае се главно за нашето жилищно строителство, към което особено нашето българско население по традиции и по вътрешни настроения и разбирания, за разлика от много други националности, има едно особено отношение.

Иван Вазов в един свой разказ говори за посещението, което е направил на една българска колония около Одеса. Там му е направило впечатление, че в строеж и уредба на

своите домове българите са се отличавали от другите народности.

Това се забелязва и сред нашите българи и в Латинска Америка, където са в по-компактна маса. Така например между градовете Ла Плата и Бернсо в Аржентина са се заселили няколкостотин български семейства. И тук техният стремеж да си строят нови и по-хубави къщи рязко се откроява.

На основата на този стремеж именно, тук, в България, ние виждаме нарастващия размер на жилищните спестявания в градовете и особено на стремежа на нашите селяни, които най-добре съхраняват добродетелите и традициите на българина, да си построят по-нови и по-съвременни домове.

Оттук възникват с такава сила и в такива размери сред населението инициативи и за обществено строителство в населените места.

В хода на провеждането на нашата политика, свързана със социалистическото изграждане на страната, възползували ли сме се цялостно от тези стремежи на населението, за да получим възможния най-голям резултат в преобразяването на нашите селища с оглед по-бързото премахване синуриите между селото и града?

Що се касае за общественото строителство, макар и някъде поради бюрократизъм и други причини от подобен характер да е спъвано, благодарение на нашата правилна политика, благодарение на засилените грижи от страна на правителството и на цялата наша ръководна общественост може да се каже, че стремежът на населението намира проявление в широки мащаби. Такива мероприятия като водоснабдяване на селищата, тяхното електрифициране, изграждането на обществени, културни, здравни и стопански сгради, озеленяване, уреждане на улици и площи за времето, с което сме разполагали досега, и за мащаба на нашите материални и физически възможности ние сме провели и провеждаме нанстина с учудващи темпове.

Колкото обаче за частното строителство, особено за частното жилищно строителство в селата, което също се разгъна в още по-големи размери, нашите заслуги като правителство и ръководители се свеждат главно в това, че посредством нашата политика създадохме условия населението да насочи усилията си към изграждане на по-нови и по-хубави жилища, към уреждане на своите домове.

Но не може да кажем, че ние сме осъществили пълноценно ръководство в това строителство. Ръководейки се от своите характерни за българина стремежи да си построят по-хубави, по-модерни домове, нашите селяни главно с труд и със свои собствени спестявания в своето огромно болшинство вече си изградиха нови, много по-хубави от преди

домове и по този начин промениха облика на нашите села.

Но към тези по-хубави домове те стигнаха главно по пътя на своето виждане за по-хубаво, доколкото то се очертава в техния кръгзор.

Къде е нашата помощ тук, за да имаме наистина пълноценен резултат в това строителство? Колко от тези ново-застроени домове отговарят на изискванията на съвременния културен човек?

Ние имаме вече новоизградени към 600 000 жилищни дома. В колко от тях домове има санитарни места? Дали не би могло със същия труд, със същите материали и средства да се направи нещо по-хубаво, което напълно да кореспондира на здравните и културни изисквания на обитателите, от гледище на естетиката да е в по-добра хармония с околната природа и с терена на самите селища?

В тази връзка искам да посоча като пример селото Сърница, Пазарджишки окръг, намиращо се на северната част на Доспатското плато. Разположението на селото е сред чудно хубава природа. В миналото хората там живееха при крайно лоши, бих казал невъзможни за обикновения човек условия. През 1947 г. възникна въпросът за Сърница и други планински селца, където горските работници са по-компактна маса, да се отпуснат на домакинствата кредити и дървен материал за подобряване на техните битови условия.

Тази идея по пътя на кредита не се осъществи. Независимо от това обаче за около едно десетилетие в условията на нашата власт обликът на селото коренно се промени. Сега селото е електрифицирано, водоснабдено, има новопостроен читалищен дом, а старите нехигиенични, схлупени къшурки са заменени с нови домове. Но какви домове? С по 6—8—10 стаи и сградите са построени така, като че ли са крепости. Тяхната фасада, освен че не е в тон с околната природа, но така контрастира, че просто помрачава настроението на човека. А ако нашите проектанти се бяха погрижили да разработят планове за изграждане макар на скромни жилищни сгради, но с вътрешно разпределение, осигуряващи уютна обстановка, и с фасада, съответстваща на тази хубава природа, а народният съвет по-отблизо беше проявил интерес към това частно жилищно строителство, сега видът на Сърница щеше да бъде много по-добър и самочувствието на хората много по-високо.

А само Сърница ли е заселена сред такава хубава планинска природа? Всички наши селища са разположени на такива богати по разнообразие и изпълнени с красота терени, че трудно е да се определи кое от тях е по-хубаво.

Изграждането на хубави, отговарящи на изискванията на съвременния човек жилищни домове ние трябва да свързваме не само със задоволяване изискванията на обитатели-

те им въобще, но и с тяхното задържане в селата като труженици в нашето селско стопанство.

Самото наше развитие показва, че подемот в селското стопанство е възможен само по пътя на повдигане на неговата култура, а тази култура е възможна при наличието на културни труженици.

Как може да задържим такива труженици, ако не се стремим към строителство, което да отговаря на изискванията на културния човек? Ние имаме страни като Швейцария, Холандия, Дания и др., където селскостопанските труженици живеят при битови условия, не по-лоши от средния градски човек. Но с това, освен че не се е попречило, но още повече се е помогнало за развитие на различни селскостопански отрасли и особено за развитие на животновъдството и за получаване на висококачествена селскостопанска продукция.

Към по-сериозно подобряване на жилищното строителство в селата ние сме заинтересувани и от други съображения. В нашата страна тепърва има да се развива туризмът и курортното дело. Не всякога и навсякъде може да задоволим нуждите на туристите и на курортистите с обществени сгради. И не всички и всякога предпочитат обществените сгради, особено за почивка. В Смолян на окръжна конференция се изнесе, че мнозина идващи на курорт в планина се насочват да дишат квартири в частни жилищни домове, но малко са такива домове, които могат да отговарят на нуждите на курортистите.

По въпроса за провеждане на мероприятия, които да доведат до по-качествено битово строителство в нашите селища, досега ние сме пропуснали ценно време. През годините на нашата народна власт обликът на нашите селища коренно се промени и подобри. Но той щеше да бъде много по-добър, ако своевременно, по-отблизо с нужния усет и с нужното разбиране се бяхме хванали за успешно решаване на този въпрос.

Изграждането на евтини, същевременно хубави и удобни жилищни сгради и в селата, които да кореспондират на здравните и културните изисквания на културния труженник — това е належаща за нашето развитие повеля и ние имаме задължението да проведем мероприятия, които да отговарят на тази повеля.

Ние имаме цяла мрежа от дипломатически и търговски представителства в различни краища на света. Колко от тези представителства са се заинтересували за жилищното строителство в страните, където се намират, и ако са открили нещо по-хубаво, по-практично, отговарящо на нашите изисквания, снабдили ли са се с документация, която да пратят на правителството за проучване? А ако има изпра-

тена такава, направено ли е нужното, за да се възползуваме от нея?

Въобще правителството давало ли е указание нашите представителства повече да се заинтересуват по този въпрос?

Щом ние сме си поставили за задача да изграждаме общество, в което да се премахнат синуриите между селото и града, ние имаме задължението да строим така, както можем и както трябва да бъде, както нашият народ със своите вродени стремежи за по-хубаво строителство може да строи.

Ние трябва да изучим и съберем всичко хубаво от света, да го побългарим и да изградим една не само богата, но и красива със своите градове и села, със своите жилищни домове България. Това трябва да бъде и една от задачите при изпълнението на нашите планове и бюджети.

Аз одобрявам внесените за разглеждане план и бюджет на републиката за 1964 г. и ще гласувам за тях. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата председателят на Комитета по химия и металургия д-р. Георги Павлов.

Георги Павлов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! В изпълнение решенията на Осмия конгрес, пленумите на Централния комитет на Българската комунистическа партия и решенията на правителството през тази година нашата промишленост завоюва нови крупни достижения. Тя става все по-здрава основа за постигане на нови още по-големи успехи в икономическото развитие на страната.

През 1963 г. изключителни успехи имат отраслите към Комитета по химия и металургия. Никога досега в една година не са пускани в действие толкова много нови мощности. По-рано строяхме един химически завод в страната, а през тази година, благодарение на правилната политика след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, благодарение на изправянето на редица слабости, грешки и недостатъци от времето на култа към личността, благодарение на помощта, оказана от Централния комитет на Българската комунистическа партия и лично от д-р. Тодор Живков, благодарение на помощта на Съветския съюз в отраслите на черната и цветната металургия, на химическата и нефтопреработвателната промишленост се пускат в действие общо над 30 крупни обекта — заводи, цехове, рудници и разширения на съществуващи мощности.

Приказките, които някои безотговорно приказваха, че няма да издържим на такива темпове, се опровергаха от

изключителните достижения през тази година. Нашата малка страна със своите инженерно-технически кадри и работници, при правилното ръководство успешно се справя с такива високи темпове на строителство, монтаж и пуск на нови мощности.

Резултатите от пускането на новите мощности през тази година вече се чувствуват. За пръв път в нашата страна се произведе бензин, дизелово и реактивно гориво. Народното стопанство получи първите количества чугун от Металургичния комбинат в Кремиковци и значителни количества азотни торове за есенната сента от Азотноторовия завод край Стара Загора. През този месец се очаква да се произведат първите количества наша родно производство пластмаса — поливинилхлорид, от новия цех към содовия завод Карл Маркс. Произвеждат се вече фуражни дрожди от дървесина в завода в Разлог. Догодина тези мощности ще се усвоят по-пълно и народното стопанство ще получи от тях повече продукция и натрупвания.

Очаква се отраслите към Комитета по химия и металургия през тази година да дадат около 14% прираст на обема на промишлената продукция спрямо 1962 г. при средно за промишлеността около 9,9%.

В някои отрасли на Комитета по химия и металургия ръстът на промишлената продукция е значително по-голям. В нефтопреработващата промишленост през 1963 г. обемът на промишлената продукция се увеличи над четири пъти спрямо 1962 г., в черната металургия — с около 17%, в химическата и каучуковата промишленост — с над 12%, в целулозно-хартиената промишленост — с над 18%.

Тези данни показват, че стават редица структурни изменения в развитието на нашата промишленост — развиват се с бързи темпове тези отрасли, които дават по-голяма ефективност и суровини за народното стопанство.

Предложеният проектоплан за 1964 г. е много по-реален и се базира на резултатите от 1963 г. В него са заложили редица подобрения, за да може да се решат по-добре някои пропорции в народното стопанство. Фондът за натрупване се намалява с около 2,8% за сметка на потреблението, за да се покрият по-добре редица потребности.

В проектоплана се предвижда увеличение на капиталните вложения за леката и хранителната промишленост, за машиностроенето, за да се осигурят повече стоки за пазара. Намалява се също така и износът на хранително-вкусови продукти, което се компенсира с увеличени износ на машини. Увеличава се и вносът на продоволствени стоки и суровини с около 6% и през 1964 г. се осигуряват много повече местни и вносни стоки за задоволяване потребностите на нашия народ.

Въпреки че капиталните вложения за отраслите на черната и цветната металургия се намаляват в сравнение с тази година и няма възможност да се отделят повече средства за развитието на химическата промишленост, се осигуряват възможности, за да може през 1964 г. да продължи политиката на преимущественото развитие на тежката промишленост като здрава основа на цялата наша икономика.

Много голяма е помощта на тези изключително важни за народното стопанство отрасли от Съветския съюз, благодарение на която те са се създали и развили в България.

Предвижда се за тези отрасли през 1964 г. да се конструират доставки на заводи и цехове и от други социалистически и капиталистически страни.

За да се запази темпът на индустриализацията на страната, се предвижда в проектоплана за 1964 г. по-ефективно използване на капиталните вложения, което дава възможност да се запази преимущественото развитие на отраслите, които дават въглища, енергия, черни и цветни метали, химически суровини, машиностроителна продукция и селскостопански суровини.

В проектоплана за 1964 г. се предвижда за отраслите на химическата промишленост, нефтодобив и нефтепреработка, черна и цветна металургия и нерудни изкопаеми да се увеличи обемът на промишлената им продукция с 28,5% в сравнение с тази година при среден ръст за промишлеността на страната 8,8%. Предвижда се да се повиши производителността на труда с около 14% при средно за промишлеността около 4,5%, да се снижи себестойността на продукцията с 3% при средно за промишлеността на страната 2,3%, като се реализира икономия в размер на 24 млн. лева.

Предвижда се през 1964 г. да се произведат 340 000 т торове в повече от тази година, което има изключително голямо значение за нашето селско стопанство. За есенното подхранване на културите се осигуриха по 6 кг азотни торове на декар, а за пролетното от сега се вземат мерки да се осигурят по 9 кг азотни торове на декар. През 1964 г. на селското стопанство ще се дадат около 23 кг минерални торове на декар обработваема земя при 16,5 кг за тази година.

За посрещане нуждите на селското стопанство от торове се вземат изключителни мерки, като през 1964 г. ще се разширят мощностите на Азотноторовия завод край Стара Загора с 30 000 т амоняк и ще се строи цехът за карбамид със 70 000 т годишно производство. В Химкомбината — Димитровград, се въвежда в действие отделението за мелене на фосфорити, с което се осигурява годишно около 150 000 т фосфоритно брашно, което е евтин фосфорен тор за кисели-те почви.

Народното стопанство ще получи повече черни и цветни метали. През 1964 г. се предвижда да се произведат в по-

вече от тази година 250 000 т чугун, около 78 000 т стомана, над 60 000 т прокат, около 34 000 т олово, 1600 т цинк, 1200 т електролитна мед и др. Вече няма да се изнасят концентрати, а всички те ще се преработват от заводите на нашата цветна металургия.

Докато в рудодобива се губеше, то в металургията през изтеклата година се постигнаха много добри резултати. В Комбината за цветни метали — Пловдив, се достигна 92,5% извличение на цинка от концентрата, в Медодобивния комбинат Г. Дамянов — Пирдоп — 93,3% извличение на медта, в Оловно-цинковия завод — Кърджали — 92,2% извличение на оловото.

В проектоплана за 1964 г. се предвижда и обемът на промишлената продукция на нерудните изкопаеми да се увеличи с около 3% спрямо очакваното изпълнение за тази година.

Развитието на порцелано-фаянсовата, електропорцелановата и стъklarската промишленост, металургията и строителството, на машиностроенето и химическата и каучуковата промишленост достигна големи мащаби и нуждите от гипс, каолин, огнеупорни глинни, флуорид, азбест и редица още нерудни суровини нарасна много.

За първи път на суровинната база от нерудни изкопаеми вече започва да се обръща малко по-сериозно внимание и през 1964 г. се предвиждат около 3,5 млн. лв. за изграждането на нови производствени мощности в този отрасъл. Сега за пръв път започва строителството на модерни рудници и обогатителни фабрики. През следващата година ще бъде пусната в действие нова фабрика за обогатяване на каолин в с. Сеново. Ще завърши строителството и на обогатителната фабрика за каолин в с. Каолиново, Коларовградско.

Строи се рудник за суров гипс в с. Кошава, с въвеждане то в действие на който ще се реши въпросът за осигуряването на промишлеността с тази дефицитна суровина, и редица други.

С тези първи крачки започва по-системна работа за преодоляване на изоставането в развитието на суровинната база от нерудни изкопаеми, с което ще се отстранят трудностите на някои отрасли на промишлеността.

Започва организирането на добива и използването на новите находища на нефт и газ. Изгражда се обединено предприятие на самонздръжка в гр. Плевен за добив на нефт и газ. Предвижда се проектиране, строителство и използване на открития при с. Чирен газ на първо време в циментовия завод Вилхелм Пик и се подготвя използването му за производството на амонак и карбамид. Газът от Камчийското находище ще се използва в стъklarския завод в

Белослав. С това годишно ще се заменят над 70 000 т въглища и около 65 000 т мазут и ще се помогне на топлинния баланс на страната.

Предвижда се през 1964 г. да се увеличи добивът на нефт от Долнодъбнишкото находище, където вече се включват нови сонди за добив на нефт. И въпреки че добивът на нефт от Тюленовското находище намалява, общият добив на нефт в страната се запазва.

Расте и продукцията на нефтопреработващата промишленост, която през 1964 г. ще бъде 2,7 пъти по-голяма в сравнение с тази година. Този голям ръст идва от пускането в експлоатация на нефтената част от Бургаския нефто-химически комбинат. През 1964 г. той ще даде на народното стопанство 290 000 т бензин, 460 000 т дизелово гориво, 50 000 т реактивно гориво и 930 000 т мазут.

С пускането в експлоатация на този комбинат се създава солидна база за бързо развитие на нефто-химическата промишленост у нас. Още през 1964 г. ще започне строителството на основните цехове за етилен, пропилен, бутилен и фенол, които ще дадат суровините за организиране през следващите години производството на пластмаси, синтетични влакна и синтетичен каучук. Тези нефто-химически производства са много високоефективни за народното стопанство и изразходваните капитални вложения се изплащат за около 2—2,5 години. След изграждането им ще се създаде един крупен нефто-химически комплекс, който годишно ще дава 360 млн. лв. продукция и около 160 млн. лв. печалба.

Така ние ще решим изключително важни проблеми на нашето народно стопанство, ще задоволим нуждите на текстилната промишленост от влакна, на каучуко-преработвателната промишленост — от синтетичен каучук и ще дадем около 50 000 т пластмаси за нуждите на машиностроенето, селското стопанство, строителството и другите отрасли.

За задоволяване нуждите на страната от минерални масла през тази година се пусна в действие вакуумтръбна инсталация в гр. Русе, която ще произвежда специални и индустриални масла. На базата на Долнодъбнишкия нефт се предвижда изграждането на маслен блок, производството на който да задоволява нуждите на страната от всички видове масла.

Изключително високата производителност на труда в нефто-химическия отрасъл, която в нефтопреработката е 50 000 лв. на едно лице от промишленопроизводствения персонал, при производството на фенол — 51 000 лв., на синтетични влакна — 70 000 лв., на етилен-диамин — 162 000 лв. и други при средно за промишлеността на страната 7827 лв., за 1964 г. значително ще увеличи производителността на труда в цялата промишленост и ще се осигурят на-

трупвания за разширеното социалистическо възпроизводство в нашата страна.

Този голям ръст на промишлената продукция от отраслите към Комитета по химия и металургия трябва да се получи от по-пълното усвояване на новите мощности, които бяха въведени в действие през тази година, от въвеждането на нови мощности през 1964 г., а също така се предвижда значително да се подобри използването на съществуващите производствени мощности.

Другарки и другари народни представители! В проекта за 1964 г. има по-голяма концентрация на капиталните вложения на започнатите обекти и в отраслите към Комитета по химия и металургия почти няма нови обекти.

И през 1964 г. продължава строителството на най-големия обект — Металургичния комбинат в Креиковци, за да може да се осигурят черни метали, без които не е възможно развитието на машиностроенето и строителството на нови заводи.

С пускането в действие на първата доменна пещ в Металургичния комбинат в Креиковци ще се задоволят през 1964 г. потребностите на металургичния завод Ленин от чугун и известни количества ще се предоставят за износ. В средата на 1964 г. се предвижда да бъдат пуснати в действие рудникът, обогатителната и агломерационна фабрика. С това се създават условия доменната пещ да премине на работа изцяло на местна желязна суровина.

Започна строителството на стоманодобивния цех и първата в България 100-тонна електропещ, която ще бъде пусната в действие през третото тримесечие, а също така и на конверторното отделение с оглед в началото на 1965 г. да бъдат въведени в действие два 100-тонни конвертора.

Паралелно с изграждането на стоманодобивния цех започва и строителството на цеха за горещо валцуване и по-специално на блуминга, а след това и на стан 1700 за производство на горещо валцувана ламарина.

Строителството и монтажът на втората доменна пещ в Креиковци трябва да завърши в края на 1964 г. с оглед тя да бъде въведена в действие в началото на 1965 г. По такъв начин се създават условия през 1965 г. да бъдат произведени около 640 хиляди т чугун, около 500 000 т стомана, около 320 000 т блумси (стоманени полуфабрикати) и около 10 000 т горещо валцувана ламарина.

С валутата, получена от износа на 320 000 т блумси и от преработката на шлеме на тези полуфабрикати, може да се осигури внос на около 200 000 т прокат. С това до края на 1965 г. ще се въведат в действие известни прокатни мощности на Металургичния комбинат в Креиковци и ще се произвежда необходимият за страната прокат, като през

1965 г. се задоволят с местно производство на прокат около 50% от потребностите на народното стопанство.

Като не се намалява темпът на строителството на Металургичния комбинат в Креиковци, ще се създадат условия през 1966 г. в комбината да се произвеждат около 1 млн. т чугун и около 1 млн. т стомана, една част от които ще се преработват в металургичния завод Ленин, с което по-пълно ще се натоварят прокатните му мощности и се увеличат производството. Освен това ще бъдат произведени около 400 000 т ламарина, 25 000 т сварни тръби и 15 000 т извити профили. Така през 1966 г. от Металургичния комбинат в Креиковци и металургичния завод Ленин ще се произведе общо около 1 млн. т прокат и ще се задоволят около 70% от потребностите на страната.

Това стана възможно благодарение на това, че за 3 години се извърши грамадна работа и се преодоля най-трудното — началната подготовка. Това стана възможно благодарение помощта на великия Съветски съюз. Без съветските научноизследователски и проектантски институти, без съветските заводи — изготвители на висококачествени металургични машини, без кредитите на Съветския съюз не можеше и дума да става в малка България да се изгражда такъв крупен металургичен комбинат като Креиковци. Затова е безпределна любовта, благодарността и предаността на целия наш народ към съветските специалисти, които помагала и помагат на нашите специалисти в изграждането на комбината, към великия Съветски съюз, към славната Комунистическа партия на Съветския съюз и лично на др. Никита Сергеевич Хрущов. (*Ръкопляскания*)

В проектоплана за капиталното строителство се предвижда през 1964 г. да се извърши подготовка за изграждането на Завод за автомобилни гуми във Видин, за да може да се посрещнат бързорастящите потребности на страната от автомобилни гуми. Ще започне строителството на завод за синтетичен каучук в Нефто-химическия завод край Бургас, за да се осигури суровина на каучукопреработващата промишленост.

В Нефто-химическия комбинат ще се строят цехове, както казах, за етилен и фенол — основата, върху която след това ще се организира производството на пластмаси и синтетични влакна, за полиетилен — втора пластмаса след поливинилхлорида.

В Завода за препарати за растителна защита — гр. Пловдив, ще се строи цех за производството на цинеб, който ще заменя синия камък.

Към Азотноторовия завод, Стара Загора, ще започне строителството на цех за карбамид. Също така ще се разшири с 30 000 т производството на амоняк.

Исключително важно значение имат разширенията на цеховете за сярна киселина в медодобивния комбинат Г. Дамянов — Пирдоп, и в Комбината за цветни метали — Пловдив, тъй като сярната киселина от ден на ден придобива все по-голямо значение и въпреки че България вече произвежда 270 000 т, то потребностите растат бързо.

През следващата година се предвижда да започне работа минно-обогатителният комбинат Медет, да преработи 800 000 т руда и се добие 13 000 т концентрат, във връзка с преработката на който ще се разширява медодобивният комбинат Г. Дамянов край Пирдоп.

Искам да се спра на един изключително важен въпрос на капиталното строителство, който се обсъжда нееднократно при изготвянето на плана за 1964 г. Това е въпросът за своєвременната доставка на машините и съоръженията. Невсвоевременната им доставка и особено тяхната некомплектованост често пъти задържа пускането в действие на редица заводи, цехове и не дава възможност за по-ефективно използване на капиталовложенията.

Държавният комитет за планиране през м. март т. г. ни съгласува едни заявки за машини, а през м. ноември — други. Не може за месеци да се поръчат и доставят машини, тъй като срокът за доставянето им е повече от една година. Не е правилно Държавният комитет за планиране, който изготвя материалите по перспективите на страната, да се отнася така леко към този изключително важен въпрос, а след това да обвинява други, че неправилно ги поръчват.

Другарки и другари народни представители! През следващата година изключително важна задача, която се залага в проектоплана, е да се повиши чувствително производителността на труда, тъй като крайно време е нашата промишленост и нашата страна да достигнат редица други страни в това отношение. В тази връзка се предвижда производителността на труда в отраслите към Комитета по химия и металургия да нарасне през 1964 г. с около 14% при средно увеличение за промишлеността на страната около 4,5% спрямо тази година. Най-голям ръст на производителността на труда се предвижда в нефтодобивната и нефтопреработващата промишленост — с 45,5%, в целулозно-хартиената промишленост — с 16%, в химическата и каучуковата промишленост — с 9%, в черната металургия — с 8,7%. Ние добре разбираме, че тези показатели могат да се достигнат при коренно подобряване на нашата собствена работа, на работата на заводите в техническо и в организационно отношение.

За повишаване производителността на труда в рудодобива изключително голямо значение има скоростното прокарване на хоризонтални и вертикални проходки и скорост-

ното изземване на рудата от експлоатационните блокове. Бригадите, които работят по скоростния начин, постигат 2—3 пъти по-добри резултати от обикновените бригади. Така например достигнатата средна месечна скорост на прокараните проходки от скоростните бригади е 98 линейни метра, а за останалите бригади — 30 линейни метра. Сега скоростните миньорски бригади в рудодобива добиват над 40% от общия добив на руди и прокарват над 22% от проходките. Докато през миналите години постижения над 100 линейни метра проходка бяха рядкост, то през 1963 г. това постижение става обикновено явление, а десетки бригади, като тези на героите на социалистическия труд Вичо Димитров, Спас Палийски и Асен Читаков, на орденоносеца Христо Геровски, младежката бригада на Ненчо Даскалов и други, надхвърлят 300 линейни метра месечно. Освен това стойността на скоростните проходки е с около 10% по-ниска от проходките на обикновените бригади и работката на миньорите от скоростните бригади е много по-голяма.

През 1964 г. има още по-добри предпоставки скоростното движение да се разраства още повече, като над 35% от проходките ще бъдат прокарани скоростно и над 60% от общия добив на руда ще се получи посредством скоростно изземване на блоковете.

За повишаване производителността на труда голямо значение имат новите почини. В движението за комунистически труд участвуват около 40 000 души от системата на нашия комитет. По ловешкия почин работят близо 30 000 души, а по почина за поддържане на оптимален технологически режим — около 5000 души работници, инженери и техници от предприятията на Комитета по химия и металургия.

Друг съществен въпрос във връзка с проектоплана за 1964 г. това е въпросът за снижение себестойността на промишлената продукция и за печалбата. Трябва да кажем, че планът за снижение на себестойността на промишлената продукция и за печалбата за 1964 г. е напрегнат и отговаря на линията и грижите на партията и правителството за непрекъснато увеличаване рентабилността на всяко предприятие и всеки отрасъл.

По проектоплана за 1964 г. се предвижда снижение на себестойността на промишлената продукция от отраслите към Комитета по химия и металургия с 3%, като се реализира икономия от 24 милиона лева.

Предвижда се тази икономия да се реализира от повишаване на производителността на труда, поддържане на оптимален технологически режим, подобряване коефициента за извличане на метала в металургията, провеждане на строг режим за икономии на суровини, материали и парични средства. Предвиждат се също така и редица мероприятия

за разширяване и подобряване на съществуващата техника и технология, които да се финансират със заеми за нова техника.

В редица отрасли на комитета се предвижда рязко увеличение на печалбата спрямо очакваната за тази година. В нефтопреработващата промишленост печалбата се увеличава над 2,5%, в химическата и каучуковата промишленост — около 2 пъти. В тези отрасли през следващите няколко години се очаква още по-голямо увеличение на рентабилността, като капиталните вложения в крупните заводи като Химическия комбинат — Димитровград, содовия завод Карл Маркс — Река Девица, са вече възвърнати на народното стопанство от натрупванията, които са реализирали, а Нефто-химическият комбинат — Бургас, ще се откупи за по-малко от 4 години при мощност 2 млн. т нефт, а при мощност 5 млн. т нефт — само за 2 години.

Изхождайки от високата ефективност на капиталните вложения в химическата промишленост и големите възможности на този отрасъл да произведе стоки за народно потребление на значително по-ниски цени, сега се набелязват мерки за по-бързо развитие на химическата промишленост през следващите години. В това отношение ние сега сме много облекчени от доклада на др. Хрушчов пред пленума на Централния комитет на КПСС. Този отрасъл трябва да стане водещ и за нашата икономика и ще изиграе голяма роля за повишаване жизненото равнище на нашия народ.

Другарки и другари народни представители! Изключително важно значение за изпълнението на производствения план за 1964 г. има осигуряването му със суровини и материали. От това зависи до голяма степен да се създадат условия за нормалната производствена дейност на предприятията.

За някои заводи и производства Държавният комитет за планиране още не е осигурил необходимите суровини и материали. Планът на Комитета по химия и металургия за идущата година не е обвързан досега с около 13 000 т прокат от черни метали, 1650 т стоманени тръби, синтетични смоли, спирт и други материали. Ако не се осигурят необходимите метали, ремонтно-механичните заводи към комитета няма да изработят резервните части и сменното оборудване, предназначени за заводите от нашата система, тъй като тези части другаде не се работят. При това нека се има предвид, че ремонтно-механичните заводи към нашия комитет изработват значителна част от съоръженията за пусковите обекти и без тези съоръжения работата ще бъде спъната. В ремонтно-механичните заводи към Комитета по химия и металургия през тази година беше изработена продукция за над 22 млн. лв., а през 1964 г. тази продукция ще нарасне на около 30 млн. лв. В същите заводи работят над 5000 души.

Не е решен също така и въпросът за осигуряването на 25 000 т метали по комплексните доставки за строителството на нови заводи. Но ние смятаме, че съвместно с Държавния комитет за планиране и Министерството на външната търговия ще положим усилия да получим тези метали заедно със заводите.

Въпросът за метала е изключително важен и в това отношение се налага да вземем сериозни мерки за неговото осигуряване и най-ефективно използване.

Икономия на суровини и материали може да се постигне, когато всички предприятия спазват утвърдените разходни норми и провеждат непрекъснато мероприятия за тяхното снижаване. В това отношение особено важно е да се заменят вносните материали и суровини с качествени местни такива. Това са големи резерви, с които решително може да се помогне за изпълнението на плана. Така например в нашия комитет от голямо значение е икономията на метал. В металургичния завод Ленин през 1964 г. се залага значително снижение на себестойността на продукцията от снижаване разхода на метал за производството на стомана и валцувани черни метали. Предвижда се разходната норма за металната шихта при производството на мартенова стомана да се намали с 18 кг на тон, а за електростоманата — с 3 кг. При производството на прокат се предвижда разходът на стомана да се снижи със 7 кг за сортопрокатен цех № 1, с 10 кг за сортопрокатен цех № 2 и с 5,5 кг за дебелия ламарина. В резултат на снижаването на разходните норми в сравнение с 1963 г. в стоманодобивните цехове ще бъде реализирана икономия от 9900 т метална шихта, от която ще се произведат 8400 т стомана. От тази стомана заедно с икономията, получена при валцуването, ще се произведат 8800 т прокат.

Набелязани са мероприятия за намаляване разхода на електроенергия за производството на единица продукция. Така например за производството на един тон амонак електроенергията ще бъде намалена с 10 киловатчаса в сравнение с 1963 г., за един тон сода каустик — с 52 киловатчаса, за един тон калцинирана сода — с 12 киловатчаса, за един куб. метър кислород — с 11 киловатчаса и т. н.

Налага се да се намалят и разходните норми за редица други материали. Така за производството на един тон двофосфорен петокис ще се изразходва 40 кг сярна киселина по-малко в сравнение с 1963 г. Разходът на концентрати за производството на един тон цветни метали ще се намали с 8 кг. Освен това през 1964 г. много по-добре ще се използват отпадните продукти от цветната металургия, като стери, кекове и други за производството на цветни метали.

В химико-фармацевтичката промишленост се предвижда да се намалят разходите на 100 кг готов продукт —

амидофен (пирамидон) с 200 кг сярна киселина, 240 кг натриев карбонат и 100 кг натриев бисулфит.

Относителният дял на материалните разходи в себестойността на продукцията общо за Комитета по химия и металургия е 62%, в това число за отрасъл нефтопреработваща промишленост — 86,5%, химическа промишленост — 75%, целулозно-хартнена промишленост — 73%. Предвижда се над 50% от икономията от снижението на себестойността да се реализира за сметка на намаляване на материалните разходи. Това означава, че е необходима непрестанна борба за намаляване на разходните норми на материалите за отделните изделия, за по-добро използване на суровините и за подобряване на технологическите показатели. Въпросът за суровините и за намаляване на разходните норми изпъква като възлов, основен въпрос в плана за 1964 г.

Независимо от успехите, които постигна Комитетът по химия и металургия през тази година, в нашата работа бяха допуснати и се допускат редица слабости. Изтеклата година беше година на укрепване на нашите предприятия. Вниманието беше насочено главно към внедряването на технически новости, изграждането на заводи на високо техническо ниво, за обвързване дейността на нашите институти с практичските нужди на промишлеността. Тези мерки дават все по-добри резултати. Преодоляват се редица слабости по организацията на производството и на труда, по осигуряване на необходимите суровини и материали. В началото на тази година се допусна известен преразход на фонд работна заплата, но сега положението вече е нормализирано. Обаче все още имаме 12 предприятия, в които това неправилно съотношение не е ликвидирано. Имам и редица предприятия, които не изпълняват някои финансови показатели, макар че техният брой непрестанно намалява.

Другарки и другари народни представители! Смелото излизане срещу трудностите, реалистичният подход през тази година по редица въпроси и набелязването на мерки за тяхното решаване от страна на Централния комитет на Българската комунистическа партия и правителството, начело с др. Тодор Живков, дава възможност да се решат още по-успешно и в интерес на целия народ редица назрели въпроси на нашата икономика и да се осигури в близко време още по-голямо увеличаване на националния доход на страната. И тъй като проектопланът за 1964 г. изпълнява именно такива задачи, аз го поддържам и апелирам за неговото приемане. (Ръкопляскания)

Проф. Петко Кунин: Кое налага Заводът за автомобилни гуми да се построи във Видин, когато суровините и материалите ще се произвеждат в Бургас, а гумите ще се разпространяват в цялата страна?

Георги Павлов: Другарю Кунин! След решенията на Априлския пленум се обръща вече по-голяма внимание върху разпределението на новите предприятия и тези въпроси се обсъждат след обстоянните технико-икономически доклади и се решават само от Политбюро и правителството. Така и за този завод се изготвиха предложения за десетина площадки. С определяне на площадката на завода във Видин се решават удачно редица въпроси — по снабдяването му с въглища по р. Дунав, по снабдяването на Северна България и др. Разбира се, имаше и други предложения за площадката на завода. Но надделяха именно тези съображения, които аз няма да излагам подробно, но които може отделно да изложим. Засага заводът се проектира и строи във Видин.

Главна роля при определяне на площадката изигра и въпросът за териториалните фактори при разпределението на промишлеността. Ние смятаме, че така, както вече се поставя този въпрос, се осигурява много по-голяма обективност и справедливост при разпределението на промишлените обекти, създава се възможност за тяхното обсъждане. При определяне площадките на новите обекти — а те не са малко, има вече набелязани редица нови заводи — ще има възможност да се разпределят и в други краища на нашата страна.

По-подробни обяснения по този въпрос ние може да дадем отделно на др. Петко Кунин.

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата за изказване министърът на селскостопанското производство др. Марин Вачков.

Министър Марин Вачков: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! С всяка измината година и особено след Априлския пленум на Централния комитет заедно с бурното развитие на социалистическата ни икономика безспорни успехи бележи и нашето селско стопанство. В резултат на правилната политика на партията сега в страната са изградени едри, високо механизирани селскостопански предприятия, разполагащи със солидна материално-производствена база, способни да осъществяват разширено социалистическо възпроизводство и непрекъснато увеличаване и поевтиняване на селскостопанската продукция. Повишава се културата на земеделието, неотклонно се провежда линия на концентрация, специализация и интензификация на селскостопанското производство. В отчетния доклад, изнесен на Осмия конгрес на партията, др. Тодор Живков посочи, че интензификацията е и ще си остане основно направление в развитието на нашето селско стопанство. Той посочи четирите основни лоста, чрез които българското селско стопанство ще се издигне на равнището на страните с най-развито,

най-модерно и високорентабилно селско стопанство, а това са химизацията, механизацията, напояването и внедряването на нови, по-високодобивни сортове земеделски култури и по-високопродуктивни породи селскостопански животни. И трябва с удовлетворение да отбележим, че нашите кооператори и механизатори, нашите селскостопански специалисти под ръководството на Централния комитет на партията са хванали вече в ръцете си здраво тези четири основни лоста.

С бързи темпове се развива химизацията на нашето селско стопанство. Непрекъснато се увеличава производството на химически торове, така необходими за увеличаване добивите от селскостопанските култури. С пускането в експлоатация на Азотноторовия завод край Стара Загора годишното производство на химически торове в нашата страна нарасна на 1 030 000 т. Ежегодно се увеличават химическите средства за борба с болестите и вредителите на селскостопанските култури. За подобряването на белтъка в храната на животните успешно се внедрява карбамидът. Строят се и през 1964 г. ще бъдат пуснати в експлоатация заводите за фуражни дрожди в гр. Разлог и с. Долна Митрополия, Плевенско, заводите за белтъчни биоконцентратни смеси в Толбухин, Бургас и Костинброд.

Успешно се развива линията на механизацията на селскостопанското производство. Сега нашето селско стопанство разполага с 56 000 трактора, приравнени към 15 конски сили, над 12 000 комбайна и много друга селскостопанска техника.

Поливните площи от 3 634 000 дка през 1956 г. достигнаха 9 000 000 през настоящата година. През същия период за основни фондове в селското стопанство са вложени около два милиадра лева. Електрифицираха се над 1000 села.

Тези постижения в изграждането на материално-производствената база на нашето селско стопанство бяха немислими без получаваната братска и безкористна помощ от великия Съветски съюз. Почти цялата основна селскостопанска техника, с която разполага селското ни стопанство, е съветско производство. Крупните заводи за производство на минерални торове, заводите за селскостопанско машиностроене, най-големите хидромелиоративни обекти и още много промишлени предприятия, които са свързани пряко с развитието на селското стопанство, са плод на неограничената помощ на братския Съветски съюз. В изграждането на високоинтензивно и културно селско стопанство ние ползуваме богатия съветски опит, който е бил и ще си остане за нас непресъхващ извор за знания.

Позволете ми от тази висока трибуна да изразя сърдечна благодарност и синовна признателност към братския Съветски съюз, към неговата велика и мъдра Комунистиче-

ска партия и лично към големия приятел и любимец на българския народ — Никита Сергеевич Хрущов, за непрестанната братска помощ, която ни оказват за успешното развитие на нашето селско стопанство по пътя на социализма. (*Продължителни ръкопляскания*)

Другарки и другари народни представители! В климатично отношение за селското стопанство настоящата 1963 г. беше една от най-неблагоприятните. Продължителната и сурова зима се отрази много тежко на есенните посеви и в някои райони на овощните градини и особено на животновъдството. Голяма част от есенните посеви излязоха от зимата оредели и силно изтощени. Засушаването и изключително високите температури, настъпили в средата на м. юни, увеличиха трудностите, създадени от зимата. Вследствие на това пострадаха силно и тези култури, от които се очертаваше добра реколта, като фасула, захарното цвекло, домати, тиква, пипера и царевицата при сухи условия. За селското стопанство се създадоха изключително трудни условия. При условията на буржоазна България селското стопанство би изпаднало в непоправимо бедствено положение. Но у нас сега това не се получи.

По призива на партията селскостопанските труженици се вдигнаха на борба срещу трудностите и голяма част от загубите бяха компенсирани. През тази година селскостопанската продукция ще възлезе на 2 700 000 000 лева, или с около 4,6% повече от миналата година. В областта на растениевъдството в сравнение с миналата година е получено в повече 313 000 т царевица, 21 000 т фасул, 40 000 т картофи, 10 000 т лук, 120 000 т сливи, 400 000 т сено, захарно цвекло и др. Преизпълнен е планът за производството на тютюн. Изкупено бе над 128 000 т грозде над плана. По-ниски в сравнение с миналата година са добивите от пшеницата и домати.

През зимните месеци извънредно много се понижи продуктивността на селскостопанските животни и се увеличи смъртността. Поради липса на достатъчно фураж животновъдството в някои райони на страната изпадна в тежко положение. В тези трудни условия се проявиха високопатриотични дела, възможни само при социалистическия строй. Икономически по-укрепналите държавни и кооперативни стопанства, окръзите, разполагащи с повече фураж, оказаха неоценима помощ на нуждаещите се окръзи и стопанства. В резултат на това животните общо в страната бяха запазени. През настоящата година и от животновъдството ще получим значително повече продукция в сравнение с миналата година.

Независимо от трудностите нашето селско стопанство можеше през отчетната година да даде много повече продук-

ция, ако не бяха допуснати сериозни организационни слабости и прояви на ниска държавна и партийна дисциплина. Не се засяха определените площи пшеница и слънчоглед, вследствие на което бе получена по-малко продукцията от тях. Грижите при отглеждането на селскостопанските култури и животните на много места през годината бяха незадоволителни. Реколтата от слънчогледа и захарното цвекло не бе прибрана навреме, поради което се понесоха големи загуби от разпиляване. И тази година опитът в редица окръзи и стопанства показва, че когато навреме и качествено се проведат агротехническите и зоотехническите мероприятия, когато се разкрийт навреме и използват резервите, резултатите могат да бъдат много по-добри, да се компенсират загубите от едни култури с допълнителна продукция от други и планът да бъде изпълнен и преизпълнен.

Сега, когато приемаме плана за 1964 г., трябва дебело да подчертаем ролята на субективния фактор като изключително важен при изпълнението на плана.

Другарки и другари народни представители! Проектопланът и проектът за бюджета за 1964 г. отразяват действителните възможности на нашата икономика. Изграден е напрегнат, но реален план. Изпълнението им ще изиграе голяма роля за по-нататъшното развитие на производителните сили на страната, за подобряване материалното и културното благосъстояние на трудещите се.

В проектоплана се предвижда обемът на селскостопанската продукция да възлезе на 2 933 000 000 лв., или да нарасне в сравнение с очакваното изпълнение през тази година с 233 000 000 лева, или с 8,6%. Ние считаме, че това увеличение е реално. Налице са всички условия то да бъде постигнато.

В проектоплана са посочени редица мероприятия и средства, провеждането на които ще съдействува за неговото изпълнение. Предвижда се намаляването на угарите и орниците и разширяване площта на зърнено-хлебните и зърнено-фуражните култури. Площите на някои технически култури се намаляват, а на други остават на същото равнище. Химическите торове през идущата година ще се увеличат с 300 000 т, или с 37,6% на декар. Поливните площи ще се увеличат със 710 000 декара. Ще бъдат доставени на селското стопанство 7337 броя трактора, 900 комбайна, близо 3000 ремаркета, 1026 камиона и други. Осигуряват се достатъчно материали и средства за успешно провеждане на растителнозащитните мероприятия.

Предвижда се продукцията от растениевъдството да бъде увеличена със 197 000 000 лв., или с 21%.

Набелязаният ръст на продукцията от растениевъдството трябва да се постигне преди всичко по пътя на интензивното използване на земята. Главно внимание трябва да обърнем на решаването на зърнения проблем. През 1964 г. трябва да произведем 417 000 т. хлябно зърно повече от тази година, или да получим по 185 кг пшеница от декар. Получаването на такъв добив не е лека, но напълно реална задача. Получаването на този добив изисква да се увеличат много повече в сравнение с миналата година грижите за есенните посеви. За подхранването на посевите ще бъдат дадени значително по-големи количества азотни торове в сравнение с миналата година. Главното сега е навреме и качествено да проведем необходимите агротехнически и растителнозащитни мероприятия. Особено внимание да се обърне на борбата с житната дървеница, която тази година нанесе сериозни щети.

Производството през идущата година на 495 000 т фуражно зърно в повече от тази година не осигурява пълното обвързване на фуражния баланс. Това е едно от тесните места в проектоплана. Това налага Министерството на селскостопанското производство, окръжните народни съвети, кооперативните и държавните земеделски стопанства не само да произведат планираната валова продукция фуражно зърно, но да разкрият възможности за надпланово производство, за да обвържем по-добре фуражния баланс.

В тази насока особено внимание трябва да се отдели на царевичата, граха, соята и люцерната. От тези култури трябва да получим по-високи добиви от планираните. Възможности в това отношение има. Тази година при крайно неблагоприятни условия, при значително по-малко химически торове и недобре усвоени поливни площи средният добив е 285 кг царевича. Догодина, когато даваме двойно повече азотни и фосфорни торове в сравнение с миналата година, ние имаме възможност, другари, тоя планов показател — 285 кг, да го надхвърлим. Ето в това нещо ние виждаме най-големия резерв.

Опитът тази година показва, че там, където се положили добри грижи за отглеждането на царевичата, където се осигуриха навреме необходимите три поливки, тя се отплати богато. Много кооперативни стопанства тази година получиха от царевичата по 600—700, а някои 800 кг среден добив от декар. Опитът на тези стопанства трябва да се внедри в цялата страна.

Планираните средни добиви от слънчогледа — 150 кг, и от захарното цвекло — 2350 кг, са значително по-високи от получаваните досега. Намаляването на декарите на слънчогледа дава възможност за него да бъдат подбра-

ни по-подходящи площи с оглед да се получат по-високи добиви. И сега редица стопанства или цели окръзи в Северна България получават над 170—180 кг от декар. Средният добив от слънчогледа за страната обаче се понижава от много ниските добиви, които се получават в Южна България, и от голямото разпиляване през време на прибирането му. Тук главното е да се преодолее неправилното мнение, че в Южна България слънчогледът не се развива добре, поради което не се полагат и необходимите грижи за неговото отглеждане.

Опитът в ТКЗС в с. Русокастро и много други стопанства, които получават по 160—180 кг от декар, показва, че и в Южна България могат да се получат високи средни добиви, стига да се положат необходимите мероприятия и грижи. За прибирането на слънчогледа без загуби трябва да се набележат мероприятията още отсега.

През 1964 г. повече декари цвекло трябва да се засеят на поливни площи, от които можем да получим от 5 до 6 тона на декар. Особено внимание е нужно да обърнем на качеството на сеитбата, на навременното и добро разреждане на посевите и правилното провеждане на борбата с вредителите, но при всички случаи да изпълним плана за получаване валовата продукция от цвеклото. И за двете култури тази година се заделят значително повече торове в сравнение с миналата година.

Въпреки че планът за тютюна се увеличава, грижите за неговото отглеждане не трябва да намаляват, а, напротив, трябва да се подобряват, за да гарантираме и през 1964 г. изпълнението и преизпълнението на плана. Окръзите, които тази година не изпълниха плана за тютюна, трябва да анализират причините, да разкрият допуснатите слабости и да набележат мероприятията за обезпечаване изпълнението на плана за 1964 г.

С проектоплана се предвижда да се произведе повече в сравнение с настоящата година 3% вълна и 1% месо. Увеличението на животинската продукция трябва да се постигне главно от увеличаване продуктивността на животните. Набелязаното увеличение е реално и изпълнимо.

Изпълнението на плана обаче в най-голяма степен ще зависи от това, как ще презимуват животните и каква продукция ще получим през зимния период. И тази година в редица кооперативни и държавни земеделски стопанства не достига фуражът и особено концентрираният. Това изисква навсякъде да се организира храненето на животните само с обработени груби и дрождирани зърнени фуражи. Да се създават условия и да се преминава към дрождиране на грубите фуражи. Широко да се внедрява хидропонният начин на получаване витаминозна зелена храна.

Има стопанства обаче, които при явен недостиг на фураж допускат неговото разваляне, разхищаване и необработване. Това говори, че ръководствата на тези стопанства не чувствуват отговорност за изпълнението на плана за животинската продукция. Необходимо е от такива ръководители да се потърси най-строга партийна и административна отговорност. Не бива в никакъв случай, под предлог, че не достига фураж, да се допусне намаляване на бройките животни, необходими за изпълнението на плана за продукцията, а също така да се лишават от добро хранене младите животни, особено юниците, предназначени за ремонт на стадата. Кооперативните и държавните земеделски стопанства трябва да заделят достатъчно прасета, пилета и телета за задоволяване нуждите на личните стопанства на кооператорите.

Голям резерв за изпълнение на плана за 1964 г. е решителното намаляване на смъртността на селскостопанските животни и особено на птиците и прасетата, яловостта на кравите и абортите при овцете. Нашата главна задача е не само успешно да иззимваме животните, но от 1 януари 1964 г. да изпълняваме ритмично плана за животинската продукция.

Както се вижда от проектоплана, въпреки ръста на механизацията, недостигът от работна сила за редица окръзи с много интензивни култури не се преодолява. Оттук изпъква с голяма сила необходимостта да се използват максимално възможностите на селскостопанската техника. В това отношение съществуват големи резерви. За да осигурим високопроизводително използване на техниката, главно внимание трябва да отделим на качеството на ремонта, на правилната експлоатация и поддържане на техниката. С увеличаване с 80% производството на резервни части, се задоволяват нуждите. Сега всичко зависи от осигуряването на достатъчен брой и добре подготвени механизаторски кадри. Зимният период трябва да се използва за обучението на нови механизаторски кадри и за повишаването на квалификацията на съществуващите.

Необходимо е Министерството и окръжните управления на селскостопанското производство, ръководствата на ТКЗС и ДЗС, селскостопанските специалисти с помощта на научните институти да разгърнат широка работа за механизизиране на отделните видове работи при отглеждане на интензивните култури и особено при тютюна, зеленчуците и захарното цвекло; да се подготвят необходимите кадри и да се комплектуват системата машини за широко внедряване комплексната механизация при отглеждането на царевичата, слънчогледа, памука и другите култури.

По отношение на капиталните вложения е необходимо да се вземат мерки, дото те да бъдат насочени на обектите, кои-

то имат най-голямо значение за изпълнение на производствената програма.

Изпълнението на плана в селското стопанство през 1964 г. е в наши ръце, в ръцете на кооператорите и механизаторите, в ръцете на селскостопанските специалисти. Всичко сега зависи от правилното и навременно провеждане на организаторската, политическата и разяснителната работа от министерството и окръжните управления на селскостопанското производство, от ръководствата на ТКЗС, ДЗС и МТС за срочно и качествено провеждане на предвидените мероприятия.

Без да губим време, много от мероприятията, които ще гарантират изпълнението на плана, трябва да проведем още сега, през зимата.

На първо място трябва да организираме масовото участие на селското население при най-ефективно използване на мелиоративната техника в изграждането на новите хидромелиоративни обекти и в подобряването на състоянието на съществуващите. Да се проведат необходимите мероприятия за широко внедряване опыта на Пловдивски окръг за високопроизводително напояване. Да се разгърне масова кампания за почистване на блоковете от камъни, тръни и дървета, за извозване на оборския тор, сатурачната вар за торене на киселите почви, за усвояване на нови обработваеми площи от горския фонд и други задачи.

Целият зимен сезон да бъде използван за най-широко изучаване на челния опит, за овладяване на повече агротехнически и зоотехнически знания, за овладяване на техниката.

Накрая от името на милионната армия селскостопански труженици и хилядите селскостопански специалисти, от името на ръководството на Министерството на селскостопанското производство искам да заявя, че след приемането на плана за народното стопанство, под ръководството на Централния комитет на партията ние ще положим всички сили за неговото изпълнение и преизпълнение.

Аз ще гласувам за приемането на предложените проектоплан и проектобюджет за 1964 година. *(Ръкопляскания)*

Проф. Рада Балева: Имам въпрос към др. министър. С какъв процент не се обвързва фуражният баланс за 1964 г. и мисли ли се за перспективното развитие на животновъдството, когато се обвързва балансът.

Втори въпрос. Може ли от недосяждаци животни да се получи не само много продукция, но и продукция с ниска себестойност, т. е. да бъде и по-евтина тази продукция? *(Оживление)*

Министър Марин Вачков: Другари! Аз разбирам много добре какво иска др. Рада Балева като научен работник.

Тя правилно поставя въпроса да бъде обвързан напълно фуражният баланс не само по количество, но и по белтъци и въобще по всички хранителни показатели.

Проф. Рада Балева: Така, както се следва.

Министър Марин Вачков: Това е необходимо за развитието на нашето животновъдство. Но, другари, в проектоплана, както вие сте запознати, за следващата година не се предвижда ръст на бройките животни. Не се предвижда ръст именно вследствие недостига на фуража. Както става ясно, у нас фуражният баланс догодина не се обвързва и това е тясно място в нашия план. Други възможности досега не са намерени. Ние трябва да разкриваме именно такива възможности. И аз считам, другари, че такива възможности в нашето селско стопанство има. Такива възможности са: първо, царевичата, второ, грахът. Тази година в Толбухински окръг получихме средно над 100 кг грах от декар, а в отделни кооперативни стопанства — 200 и 300 кг от декар.

Един народен представител: Шестдесет и три на сто е обвързан балансът.

Министър Марин Вачков: Не е 63%. Какво се оказа другари? Оказа се, че главно условие за получаване високи добиви грах е умението да произвеждаме грах. Нашата задача трябва да бъде да изучим опита на Толбухинско в производството на грах.

Това са нашите възможности, другари, сега — да потърсим допълнителни резерви за производството на допълнителни количества фураж.

Тази година, по-специално през зимата, ние сме много зле с фуража в отделни кооперативни стопанства, а някъде и в цял окръг. Възможности за доставяне на допълнителни количества няма. Това не значи обаче, че ние ще вдигнем ръце. В никакъв случай! Щом имаме тези бройки, ние трябва да разкриваме резервите и възможностите. Не можем да се съгласим при положение, че няма фураж, да изоставим така животните. И ние тук препоръчваме обработката на грубите фуражи. Жалкото е, че има ръководители, които не дооценяват и не обработват грубите фуражи. Ето, това е положението.

Ние трябва да имаме предвид съществуващото положение и от това положение да излизаме.

Председателстващ Светла Даскалова: По втория въпрос?

Министър Марин Вачков: Ясно е, че не може да имаме ниска себестойност, когато нямаме достатъчно и пълноценен

фураж. Това е един голям проблем, който ние трябва да решаваме. Ние сега вървим по пътя на решаването на този въпрос. Използуваме карбамид, създават се заводи за фуражни дрожди. Ние купуваме най-модерни заводи за производство на биоконцентратни смески. Това са най-модерните заводи. Но това не решава въпроса. А без пълноценно хранене ние не можем да имаме ниска себестойност на продукцията. В добрите стопанства килограм прираст свинско месо се получава от 2,400 и 2,500 кг фураж, а ние го получавахме от 7—8 кг. Ясно е, че при това положение нашата продукция е два пъти по-скъпа от продукцията на тези стопанства, които хранят животните пълноценно.

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата за изказване народният представител инж. Мария Пипева.

Инж. Мария Пипева: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Проектопланът за развитието на народното стопанство и проектобюджетът на Народна република България за 1964 г., които разглеждаме сега, са съставени в съответствие с решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия, изискванията на основния закон на социализма и закона за планомерното пропорционално развитие на всички отрасли на народното стопанство. В проектоплана и проектобюджета са отразени грижите на Българската комунистическа партия и народното правителство за по-нататъшното развитие на нашата страна по пътя на социализма и комунизма и за подобряване материалното и културното положение на трудещите се.

Искам да изразя голямото си задоволство, че с проектоплана за развитие на народното стопанство и проектобюджета за 1964 г. се набелязват сериозни мероприятия за преодоляване на някои неблагоприятни тенденции в развитието на нашата икономика, които през 1963 г. се проявиха по-осезателно и доведоха до някои затруднения в нашия стопански живот и в снабдяването на населението с хранителни и други потребителни стоки.

Предвиденото през 1964 г. намаление на темпа на строителството, намаляването на вноса на машини и съоръжения, забавянето темповете на вноса на суровини и материали и увеличаване вноса на продоволствени стоки и промишлени стоки за широко потребление и обратната тенденция в износа — по-бързо увеличаване на износа на машини и съоръжения и намаляване износа на продоволствени стоки и промишлените стоки за потребление, ще доведе до намаляване на голямото напрежение в икономиката, до укрепване финансите на страната и до подобряване снабдяването на населението. Провеждането на тези мероприятия обаче не означава, че напрежение в работата

на отделните отрасли на народното стопанство през 1964 г. няма да има. Напротив, за успешното провеждане на на-белязаните мероприятия е необходима мобилизация на всички трудови, материални и финансови ресурси, съблюдаване строг режим на икономии и спазване на държавната и финансова дисциплина.

За изпълнението на народностопанския план и бюджет през 1964 г. транспортът и съобщенията ще играят важна роля.

През настоящата година работниците от транспорта и съобщенията, въпреки неблагоприятните условия в началото на годината, постигнаха значителни успехи. Железопътният транспорт до края на годината ще извърши 6,8% повече работа отколкото през 1962 г. Работниците от железопътния транспорт постигнаха голям успех, като обезпечиха почти стопроцентово движение на влаковете по разписание. Осъществиха се редица мероприятия по техническата реконструкция и увеличаване на превозната способност на този вид транспорт. Пуснати бяха в редовна експлоатация електрифицираните железопътни участъци София — Пловдив и Русе — Горна Оряховица. Продължи удвояването на силно натоварените участъци София—Мездра и Синдел—Варна. Голям брой парни локомотиви бяха преустроени за горене на мазут. Дизеловата тяга за пръв път бе въведена за влаково движение. Увеличена бе значително товаро-разтоварната механизация. Взети са мерки за обезпечаване нормална работа и при зимни условия.

Автомобилният транспорт за общо ползуване превози 12,4% повече товари и 12,2% повече пътници в сравнение с 1962 година.

Автобусната мрежа се разшири, като бяха включени за обслужване нови селища. Значително развитие получи нашият морски транспорт, чийто флот получи кораби с над 50 000 тона товароподемност. Корабният парк на речния флот също бе увеличен с нови влекачи и шлепове. Пуснаха се в експлоатация бързоходни речни пътнически кораби на подводни криле. Значителни работи се извършиха и по разширението и реконструкцията на нашите морски и речни пристанища. Успехи има и гражданският въздушен транспорт. Значително се увеличи работата на селскостопанската авиация. За пръв път при борбата с вредителите по тютюна се използваха въртолети. Работниците от предприятията на съобщенията преизпълняват плана с около 2%. Голяма част от страната вече се покрива с телевизионна програма. От началото на тази година се осигуриха редовни предавания и приемания на програми по Интервизията. Създадоха се нови междуградски телефонни връзки, разшири се капацитетът на селищните телефонни централи.

Другарки и другари народни представители! Наред с успехите в транспорта и съобщенията се допускат и редица слабости. Съществуват все още слабости от организационен характер, които се изразяват в недостатъчна съгласуваност и координация в работата на отделните видове транспорт, служби и поделения. Незадоволителна е съгласуваността между експлоатационните поделения на транспорта и товародателите. Не са малко и слабостите, произтичащи от стари бюрократични методи на работа. В резултат на допусканияте слабости не винаги се постига пълно и рационално използване на локомотивите, вагоните, автомобилите, корабите, самолетите, съоръженията на съобщенията и товаропрозтоварната механизация.

С проектоплана за развитието на народното стопанство за 1964 г. ще се затвърдят постигнатите успехи и ще продължи по-нататъшната техническа реконструкция и модернизация на транспорта и съобщенията, с което ще се създадат възможности за по-пълно задоволяване нуждите на народното стопанство и населението от транспорт и съобщения.

Предвижда се общо транспортът да превози 18 319 000 тона в повече товари и 65 537 000 пътници в сравнение с 1963 година. Най-голямо увеличение на товарните превози — 42%, се предвижда да постигне нашият морски транспорт.

За изпълнението на така набелязаните превози се предвижда по-нататъшно развитие на отделните видове транспорт и напрежение в техните технико-икономически показатели. През 1964 г. ще продължи електрифицирането на железопътния участък Горна Оряховица—Плевен и разширяването на най-големите наши пристанища — Варна, Бургас и Русе. Ще се доставят 11 броя магистрални дизелови локомотива, в резултат на което с електрическа и дизелова тяга ще бъдат обхванати около 20% от превозите по железопътния транспорт. Вагонният парк ще се увеличи с 48 броя пътнически вагона и 2648 броя товарни вагона в двусно изчисление. Автомобилният транспорт за общо ползуване ще получи 200 броя автобуси, а водният транспорт — 3 броя сухотоварни кораба, 2 броя 9000-тонни кораба за превоз на въглища, 4 броя влекачи, 7 шлепа и един бързоходен речен пътнически кораб на подводни криле. Ще започне строителството на нова писта и аерогара в Бургас. Предвижда се напрежение на редица важни технико-икономически показатели като средната брутна тежина на товарните влакове, средноденощния пробег на локомотивите, времето за оборота на вагона и производителността с тон-товароподемност на автомобилите и корабите.

Капиталните вложения, предвидени за развитието на транспорта и съобщенията през 1964 г., в сравнение с тези, предвидени за други отрасли на народното стопанство, са немалко. Поради това обаче, че транспортът и съобщенията

редица години изоставаха в своето развитие, предвидените капитални вложения няма да бъдат достатъчни за преодоляване на тесните места, поради което транспортът и съобщенията и през 1964 г. ще продължават да изостават спрямо общото развитие на народното стопанство. Поради това част от затрудненията на народното стопанство, причинени от транспорта и съобщенията, ще се чувствуват и през 1964 г.

Железопътният транспорт ще продължава да изпитва остра нужда от товарни вагони, особено през износните кампании. Внедряването на осигурителна техника и такава за механизираното подновяване и текущото поддържане на железния път ще бъде незадоволително.

Автомобилният транспорт поради недостиг на автобуси няма да задоволи напълно нуждите от пътнически превози. Ще продължава да изостава развитието на материално-техническата база, осигуряваща правилно и своевременно поддържане и ремонтване на автомобилите. Почти нищо не се предвижда за подобряване културното обслужване на пътниците чрез строителството на пътнически автогари.

Водният транспорт ще изпитва сериозни затруднения поради недостатъчен технически флот и товаро-разтоварна механизация на пристанищата.

Развитието на телевизията също ще изостане от нараналите нужди на населението.

Осмият конгрес на Българската комунистическа партия прие решение бързо да се развива автомобилният транспорт, като се обърне по-голямо внимание на автомобилния транспорт за общо ползуване. Това решение обаче с проектоплана за 1964 г. не е взето под внимание, поради което от предвидените за доставка 2561 броя товарни автомобили на автомобилния транспорт за общо ползуване се дават едва 809 броя, или 31,5%, с което не се обезпечават неговото преимуществено развитие. Интересите на народното стопанство налагат да се обезпечават преимуществено развитие на автомобилния транспорт за общо ползуване, тъй като същият осигурява по-добро поддържане и използване на превозните възможности на автомобилния парк.

Като имам предвид състоянието на транспорта и съобщенията, правилно ще бъде в процеса на изпълнението на народностопанския план при създаване на допълнителни възможности да бъдат задоволени преди всичко нуждите на транспорта и съобщенията, за да продължи с по-бързи темпове техническата им реконструкция. Работата по техническата реконструкция на транспорта и съобщенията е свързана с големи трудности и напрежение. Особени трудности се изпитват при доставката на различните видове кабели. И през 1964 г. някои от набелязаните мероприятия, като въвеждане на полуавтоматична блокировка по някои железопътни уча-

стъци и разширяване и модернизиране на телефонната мрежа на съобщенията не са обезпечени с необходимите кабели. За тази цел ще бъде правилно да се даде допълнително напрежение на нашата промишленост с оглед да бъдат произведени необходимите кабели.

За продължаване на техническата реконструкция в транспорта и през 1965 г., ще бъде необходимо още през 1964 г. да се контракуват някои машини и съоръжения, срокът за доставката на които е повече от една година, с оглед да се доставят през първото полугодие на 1965 година и спомогнат за извършване на увеличаващите се превози през второто полугодие. За тази цел през 1964 г. следва да се контракуват около 30 броя електрически и около 55 броя магистрални и маневрени дизелови локомотиви, два броя морски маневрени влекачи и някои други машини и съоръжения.

За да се преодолеят отчасти затрудненията в работата на транспорта през 1964 г., необходимо е да се осъществява по-голяма ритмичност при извършване на превозите. За тази цел трябва да се спазват разпоредбите на непрекъсната денонощна работа по натоварването и разтоварването на вагоните. По такъв начин по-добре ще се използват вагоните и няма да има натрупване на товари в отделни дни, което довежда до неритмичност в работата на железопътния транспорт и до задръстване на разпределителните гари. Освен това трябва да се положат усилия за съсредоточаване на натоварванията в по-малък брой товаро-разтоварни пунктове и до закриване на слабодетелни такива, експлоатацията на които е свързана с неоправдано големи материални и трудови разходи.

Транспортът може да бъде облекчен, като една част от товарите вместо през второто полугодие се произведат и превозят през първото полугодие на годината, когато транспортът има свободни превозни възможности. Такива товари могат да бъдат някои видове строителни материали и други товари, които не изискват съхраняване на склад.

Провеждането на тези мероприятия е възможно само с активното съдействие на товародателите, които също са заинтересувани от тяхното осъществяване поради това, че трудностите в транспорта се отразяват неблагоприятно в работата на предприятията.

Другарки и другари народни представители! Предлаганите за обсъждане и приемане проекти на народностопанския план и бюджет за 1964 г. са напрегнати, но напълно изпълними. Уверена съм, че работниците от транспорта и съобщенията ще дадат своя самоотвержен труд за изпълнение и изпълнение на същите. С това те ще дадат своя принос за по-скорошното навлизане на нашата страна в строителството на комунизма и подобряване материалното благосъстояние на нашия народ.

Съгласна съм с проектоплана и проектобюджета за 1964 г. и ще гласувам за тяхното приемане от Народното събрание. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага 20 минути почивка.

(След почивката)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Заседанието продължава.

Има думата народният представител др. Боян Георгиев.

Боян Георгиев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Ние обсъждаме внесените от народното ни правителство проекти за народностопанския план и бюджета на Народна република България за 1964 г.

В докладите, изнесени от председателя на Държавния комитет за планиране др. Пашев и министъра на финансите др. Попов, се изнесоха основните показатели и задачи по плана и бюджета, които предстоят за решаване през следващата година във всички отрасли на нашия икономически живот.

Аз искам да взема отношение по някои въпроси, свързани с изпълнението на стопанските и финансовите планове на държавната и кооперативната търговия. Решаването на тези въпроси ще позволи през 1964 г. да се направи нова решителна стъпка за подобряване снабдяването на населението, за издигане на по-високо ниво културата на търговското обслужване, за осигуряване на по-пълно задоволяване нуждите и изискванията на трудещите се.

Сигурна гаранция, че поставените с плана задачи за 1964 г. ще бъдат изпълнени, е очертаващото се изпълнение на плана за търговията през 1963 г., първата година след историческия Осми конгрес на Българската комунистическа партия. Трябва да се подчертае с особено голямо задоволство, че тези резултати са благоприятни, че те са резултатни за положението през годината упорит труд и усилия от колективите на държавните и кооперативните търговски предприятия и организации в града и селото. В резултат на тези усилия задачите по плана за 1963 г. успешно се изпълняват. Планът за стокооборота на дребно за 1963 г. ще бъде преизпълнен с около 50 млн. лева, или с 1,6%.

В сравнение с 1962 г. на населението ще бъдат продадени стоки в повече за над 320 млн. лева по текущи цени. Трябва да кажем, че въпреки някои трудности, които се появиха в началото на годината, продажбите на основните групи стоки в сравнение с 1962 г. се увеличиха значително.

През тази година на населението са продадени в повече от 1962 г.: ориз — 2300 т, захар — 5094 т, захарни изделия — 6435 т, месо и месни произведения — 5174 т, мляко — 35 000 т, сирене и кашкавал — 5700 т, различни хранителни масла — 6000 т, памучни тъкани — 9 млн. м, копринени тъкани — 700 000 м, радиоапарати — 8000 броя, печки — 27 000 броя, метални кревати — 25 000 броя и др.

Ежегодното увеличение на продажбите на основните групи стоки още един път потвърждава правилността на провежданата от партията и правителството политика след Априлския пленум за повишаване жизненото равнище на трудещите се, за създаване на условия за по-богат и по-заможен живот на народа. Това нагледно се потвърждава и от факта, че наред с нарастването на продажбите на основните групи хранителни и нехранителни стоки през последните години в бита на нашия народ все по-масово навлизат редица стоки с домакинско и културно-битово предназначение, които по-рано се смятаха от трудещите се за лукс. Продажбите на тези стоки ежегодно растат. Да вземем например продажбата на такива стоки като мебели, радиоапарати, печки, т. е. стоки с трайно и продължително ползуване. Докато през 1957 г. са продадени мебели за 28 476 000 лв., то в края на тази година ще се продадат за над 60 000 000 лв. Продажбите на радиоапаратите от 91 070 броя през 1957 г. тази година ще стигнат 155 000 броя. Увеличи се търсенето и на такива стоки като шевни машини, електрически хладилници, електрически перални, електрически домакински печки, телевизори, фотоапарати, часовници, музикални инструменти и други. А за леките коли и мотоциклетите не е нужно да приказваме.

Много радостен е фактът, че болшинството от тези стоки се търсят и купуват от нашите селяни-кооператори. Социалистическото развитие на нашето село създаде условия нашият селянин да живее все по-културно и заможно. Хубавите архитектурно оформени нови селски домове са добре и съвременно обзаведени. Дървената леса и изтърганата черга, върху която някога спеше нашият селянин, останаха само като жалък спомен за черното капиталистическо минало.

Всичко това изисква всяка измината година в структурата на стоковите фондове, предназначени за продажба на населението, да се внесе все по-голямо разнообразие, да се създават все по-добри условия за пълно задоволяване потребностите на трудещите се в нашата страна, да се привлича чрез стокооборота все по-голяма част от паричните доходи на населението.

Заедно с успехите по разгръщането на стокооборота, увеличаването на продажбите, подобряването на структурата на стоковите фондове през настоящата година бяха положени значителни успехи за повишаване културата на търгов-

ското обслужване. Наред с това все още много са слабостите, допускани от някои търговски работници в обноските им с клиентите. Ръководствата на търговските предприятия положили и полагат немалко усилия за отстраняването на този недъг в обслужването на гражданите, но те все още са недостатъчни.

Другарки и другари народни представители! Животът показва, че за да може по-добре да изучава и осигурява ежедневните нужди на потреблението, е необходимо да се подобрят организационната структура и ръководството на търговията на дребно, да се ликвидира дублирането в ръководството на търговската мрежа.

В изпълнение решенията на пленума на Централния комитет на партията, състоял се на 8 и 9 май т. г., и с 83-то постановление на Министерския съвет от 1 юли т. г. към окръжните народни съвети се създадоха управления Търговия и изкупуване. Със създаване на тези управления се ликвидира дублирането на редица дейности и извършването на едни и същи задачи от няколко института, с което не се осъществяваше ефикасно ръководство на търговските предприятия на дребно. Сега управленията координират работата на всички търговски предприятия на дребно и чрез изпълнителните комитети на окръжните народни съвети им оказват навременна и ефикасна помощ при изпълнението на най-важните им задачи — снабдяването на населението с необходимите му стоки и изпълнение на търговско-финансовите планове на предприятията. Реорганизацията позволява на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети да контролират стоковите фондове и чрез управлението да не допускат в магазините да липсват стоки, намиращи се в складовете на едро.

Малко по-сложно е положението със зареждането на магазините в Столицата от едровите организации. Снабдяването на търговските предприятия в Столицата със стоки след реорганизацията се извършва от 4 градски търговски предприятия за търговия на едро, които са подчинени на Централното управление за търговия на едро при Министерството на вътрешната търговия. Правилно ще бъде да се обсъди въпросът към Изпълнителния комитет на Софийския градски народен съвет да се създадат единни търговски предприятия за търговия на едро и дребно с право да изкупуват стоки направо от промишлените предприятия в София, а такива от цялата страна да им се доставят чрез търговските бази на Централното търговско предприятие. По този начин търговските организации ще изкупуват само стоки, които се търсят от населението, и ще избегнем досегашната практика да се изкупуват стоки заради изпълнението на плана на едро и големи количества нетърсени стоки от населението да залежават в складовете на едро.

Другарки и другари народни представители! Голям е делът в изпълнение на плановете в търговията и изкупуването на Централния кооперативен съюз и потребителните кооперации на село. Потребителните кооперации осъществяват към 40% от общия стокооборот на страната. През настоящата година потребителните организации изпълняват, общо взето, добре плановете по стокооборота в търговията на дребно и общественото хранене. Очаква се преизпълнение на плана за общия стокооборот на дребно с 11 млн. лв.

В последните години Централният кооперативен съюз отдели значителни средства и бяха построени значителен брой нови кооперативни домове с прекрасно уредени универсални магазини, ресторанти, сладкарници и други, с които се даде възможност за по-добро обслужване на населението в селата. Подобри се работата на колективите в кооперациите, набелязват се мероприятия за подобряване изучаването на потребителското търсене и осигуряване редовна доставка на богат асортимент от качествени стоки. Подобри се хигиената и културата при поддържането на търговските обекти.

Независимо от тези успехи допускат се и редица слабости както от отделни търговски работници, така и от ръководствата на кооперациите.

Но освен организационните слабости, трябва да се каже, че не достигат и редица стоки в състава на стоковия фонд, от които нуждите и търсенето от потребителите, особено на село, остават незадоволени, като вафли, рибни консерви, червен пипер, басми местно производство, дефтин и бархетин, оксфорд, каучукови обувни изделия и особено гумени цървули.

За цървулите искам да кажа, че те не само са в недостиг, но са и извънредно лошокачествени. Ако производствените предприятия се заемат да произвеждат по-качествени гумени цървули, бързо ще се премахне дефицитността на този артикул.

Много факти могат да се посочат, че в редица случаи търговските организации допускат механично разпределение на стоките за отделните организации на дребно.

Редно би било да се пристъпи към разрешаването на някои въпроси, които пречат за изпълнението на задачите в търговията. Един от тези въпроси е стокооборотът от продажбата на спиртните питиета да не се взема предвид при премирането на търговските работници. Това ще бъде правилно и от гледище на партийните и правителствени решения за борба против алкохолизма и ще стимулира търговските работници към увеличаване продажбата на храна, безалкохолни напитки и повишаване делът на собствената кухненска продукция.

Необходимо ще бъде да се дадат поне още 2 млн. лв. за извънлимитни капиталовложения на Централния кооперативен съюз за строене на нови магазини и подобряване културата на търговията в селото.

Налага се също така Министерството на вътрешната търговия и Централният кооперативен съюз да решат в скоро време въпроса за създаването на възможности за най-гъвкаво разместване на залежалите и трудно пласируеми стоки между отделните търговски предприятия.

Борбата за качеството на доставените стоки от страна на органите при търговските организации на едро не се води с нужната настойчивост и загриженост. По тази причина все още некачествени стоки се получават в търговията на едро, а оттам е много трудно да се спре тяхното проникване в търговската мрежа на дребно и предлагането им на купувачите.

От всички стопански отрасли само в търговията няма материално поощрение за ръководния стопански персонал в случаи на изпълнение на стопанските задачи. При добра работа и изпълнение на планове и при лоша работа и резултати председателите на потребителните кооперации получават една и съща заплата. Работата може много да се подобри, ако се създаде система, при която на ръководния персонал се заплаща премия за добри стопански резултати.

За подобряване на икономическите стимули е необходимо Комитетът по труда и работната заплата, Министерството на вътрешната търговия и Централният кооперативен съюз да разработят нови системи за заплащане на труда на търговските работници, при които да съществува връзка между обема на стокооборота и големината на трудовото възнаграждение. Това ще бъде едно мероприятие, което ще даде положително отражение в развитието на търговията и за изпълнение на планове и.

Централният кооперативен съюз и потребителните кооперации извършват голяма дейност по изкупуването на селскостопански произведения и суровини както от общественния сектор, така и от личното стопанство на кооператорите.

С плана за 1963 г. е предвидено да се изкупят 529 хил. т, като планът за десетте месеца е изпълнен на 80,2%, или са закупени в повече в сравнение със същото време през 1962 г. 79 000 т селскостопански произведения.

Незадоволително се изпълнява планът по изкупуването на яйцата. Това се дължи на все още съществуващите слабости в работата на потребителните кооперации от една страна и на неосигуряване необходимия брой носачки в трудово-кооперативните земеделски стопанства и в личните стопанства.

За осигуряване изпълнението на плана за 1964 г. партията и правителството осигуриха фураж за раздаване на кооператорите по 100 г срещу предадено яйце. Това мероприятие се посрещна добре от кооператорите, които ще задържат по-голям брой птици и през 1964 г. ще продадат на държавата повече яйца.

С плана за 1964 г. се предвиждат средства за строеж на голям птицевод край София, който ще се построи от Централния кооперативен съюз и ще има капацитет 120 000 носачки за производство на 20 000 000 броя яйца и 5 000 000 бройлера за производство на 7 000 000 кг прясно птиче месо за задоволяване нуждите на столичното население.

Редица са още мероприятията, които се бележат от партията и правителството за подобряване снабдяването на населението с хранителни продукти, като едно от тях е и разпореждането на Министерския съвет за угодяване свине в личните домакинства на кооператорите срещу фураж от държавата. Това мероприятие също се посрещна много добре и ще даде положителни резултати.

Трябва да кажа, че сдружените земеделци в своите лични стопанства през 1964 г. ще отгледат 100 000 броя прасета, от които 60 000 ще предадат на държавата.

Преди да завърша, искам да се спра на въпроса за изпълнение на плана за изкупуването на орехите. Този план от редица години не се изпълнява. Една от основните причини е безогледното унищожаване на ореховите дървета в блоковете на ТКЗС. Така както върви сега изкореняването на тази култура, тя е на изчезване в нашата страна. От нея преди години сме изнасяли до 3000 т годишно и не помалко са давани за вътрешния пазар. Знае се, че новите насаждения ще дадат плод след 15 години, а те са далеч по-малко от това, което унищожаваме.

Сериозна трудност по изкупуването на селскостопанските произведения от личните стопанства се среща от досегашния начин на реализация на изкупената продукция. Реализацията на изкупените пресни плодове и зеленчуци от личните стопанства се извършва чрез окръжните изкупвателни предприятия.

Да вземем случанте с направен пулп от плодове, събрани от личното домакинство, изработен от селкооп или от окръжния кооперативен съюз със собствен амбалаж и спомагателни материали. Реализацията трябва пак да мине чрез окръжното предприятие или чрез Плод-зеленчук и последното фактурира на Булгарплодекспорт и взема печалбата, а пулпът се експедира направо от склада на селкоопа.

При този начин на работа кооперацията и окръжният кооперативен съюз понасят загуби, и то немалки, което убива всякакво желание за работа, сковава всякаква инициати-

ва, кооперацията се въздържа да изкупува селскостопански произведения от личния двор, откъдето се губят значителни количества от стоковия фонд.

Окръжното търговско предприятие и Плод-зеленчук вземат печалбата, без да имат никакви рискове, без да са видели стоката или най-малкото да са отделили внимание или грижа за изкупуването на тази продукция.

Този начин на работа пречи да се разгърне самоинициативата на кооперациите, за да заработят за изкупуване на повече селскостопански произведения, необходими за износ, за вътрешния пазар и за промишлеността.

Необходимо е да се помисли да бъде изменено 37-то постановление на Министерския съвет в тази му част, като се даде право на Централния кооперативен съюз, на окръжните кооперативни съюзи и на кооперациите изкупените селскостопански произведения от личното стопанство да се реализират директно, както това е решено за яйцата, вълната, кожите и други селскостопански произведения.

Другарки и другари народни представители! Предложеният проектоплан и бюджет за 1964 г. е реален израз на усилията на нашия народ за претворяване в живота решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия. Няма съмнение, че нашият народ под ръководството на Българската комунистическа партия, начело с др. Тодор Живков, ще мобилизира силите и уменията си за изпълнение и преизпълнение на народностопанския план и държавния бюджет за 1964 г., за достойно посрещане двадесетгодишнината от славното Деветосептемврийско въстание.

Одобрявам плана и бюджета на държавата за 1964 г. и ще гласувам за неговото приемане от Народното събрание. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Светла Даскалова: Има думата народният представител др. Борис Вапцаров.

Борис Вапцаров: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Обсъждаме плана и бюджета на страната за 1964 г., които по същество са нова стъпка, нов принос във всенародния съзидателен труд и борба за претворяване в живота величествените предназначения на Осмия конгрес на нашата мъдра Комунистическа партия.

Отрадно впечатление прави постигнатият държавнически реализъм в планирането на икономиката и културата на страната за следващата година, пълната мобилизация на приходните източници, строгият режим на икономии и финансова дисциплина. Това е единствено правилният път за успешно движение напред, за победоносно изграждане на материалните и духовните основи на социализма и комунизма.

Поднесените за обсъждане проектоплан и проектобюджет за 1964 г., погледнати не през очите на тесноверствените нужди на някои институти, а през очите на общодържавните интереси, които се покриват с интересите на целия народ, осигуряват развитието на нашата икономика и култура и общото придвижване на страната ни напред по начертания път. Предложените проекти са изградени въз основа на реално преценените нужди на всички отрасли на стопанския и културния живот, на правилно преценяване и степенуване на тези нужди и на основата на реално преценените възможности.

Вярно е, че при степенуване нуждите ние често влизаме в спор с планово-финансовите органи и ги обвиняваме в неразбиране на нуждите, но когато прегледаме внимателно цялостния народностопански план, изложен в проекта, трудно бихме направили разумни размествания.

Ние бихме желали този курс на решително подобряване методите на нашето планиране, на базата на реалната преценка на нуждите и възможностите, подет от ЦК на БКП и лично от др. Тодор Живков, да продължи, основно да се реорганизира системата на планирането, за да бъде то неспиратка, а могъщ, бих казал, най-могъщ лост за процъфтяването на нашата страна. Това начало ние виждаме да е залегнало в основата на предложените проекти.

Създаването и развитието на родната социалистическа култура и изкуство е неделима съставна част от ускореното изграждане на материално-техническата база на социализма и комунизма. Сегашното ускорено развитие на производителните сили и крепките социалистически обществени отношения не само са солидна основа за разцвета на народната култура, но и самите те — както се посочи на Осмия конгрес на партията — в голяма степен зависят от по-нататъшните успехи, подема и настъплението на нашата култура, идеология, наука и просвета, от размаха и задълбочаването на социалистическата културна революция, от работата по комунистическото и правствено възпитание на всички членове на обществото.

Напълно закономерно на всеки нов етап от нашето обществено-икономическо развитие партията и народното правителство издигат нови все по-отговорни задачи в областта на идеологията и културата. Те дадоха марксистко-ленинско решение на всички генерални проблеми и задачи от идеологически и културен характер, очертаха ролята, мащабите и крайните цели на културната революция. Нов огромен принос в това отношение представляват решенията и Директивите на историческия Осми конгрес на партията и забележителната реч на др. Тодор Живков пред дейците на културата и изкуството. Сега целият идеологически и художе-

ствен фронт у нас се развива под благотворното влияние на тези програмни документи.

Другари! В магистралния път на развитието на отечествената култура и изкуство двете десетилетия свободен живот доведоха до появата на съвършено нови, социалистически явления в духовния живот на обществото. Извършен бе най-дълбокият по съдържание, небивал по социално значение и последици прелом. Нашият народ стана истински творец и пълновластен стопанин на всички материални и духовни ценности. Развитието на социалистическата култура върви по всички направления, тя се обогатява с нови художествени ценности, властно навлиза в бита и съзнанието на новия човек, активно способствува за укрепване основите на новия обществен строй. Пълното демократизиране на духовната култура, изградената по цялата страна широка мрежа културно-просветни институти, единството и сплътеността на културните дейци около борбата и линията на партията и народа са наши първостепенни завоевания.

Талантливите творци, които създават социалистическия облик на съвременната ни художествена мисъл и култура, са на ясни и здрави комунистически позиции, провеждат със средствата на изкуството партийната линия, отстояват и развиват принципите на социалистическия реализъм, воюват срещу влиянието и проявите на буржоазната идеология и антикомунизма.

Сложният и продължителен процес на формирането на новата социалистическа култура — култура от нов, по-висш тип — у нас още не е завършен. Последните рубежи, завършителният етап на гигантската културна революция и пълното формиране на изкуството на социализма се отнася към края на големия партийен план, когато се създават всички условия за най-пълно задоволяване на духовно-естетическите потребности на трудещите се. Тъкмо заради това на резултатите от работата през 1964 г. ние гледаме като на необходима солидна основа и предпоставка за успешно движение напред през следващите години.

Растящият международен авторитет на нашата страна и култура, на българската литература и изкуство са блестящо потвърждение на мъдрите думи на безсмъртния Георги Димитров, че в областта на културата няма малки и големи народи. Всеки народ е способен да внесе свой дял в съкровищницата на световната култура.

В гигантското съревнование между двете системи, при условията на мирното съвместно съществуване, утвърдено от XX конгрес на КПСС и Съвещанието на комунистическите партии от всички страни, въпросът за ръста — количествен и качествен, на нашата социалистическа култура при-

добива още по-голямо значение. Тя е елемент на това съревнование.

Натрупвайки високохудожествени ценности, близки и понятни за народа, популярни, вълнуващи и възпитаващи, тя ярко демонстрира силата и жизнеността на социалистическия строй, тя задоволява нарастващите духовни нужди на трудещите се, участва в борбата за завоюване на първенството и недвусмислено предвещава какъв ще бъде изходът от това съревнование. Оттук следва и изводът, че ръстът на социалистическата култура не бива в никакъв случай да изостава от цялостния ход на социалистическото строителство.

Нашата партия полага ежедневни грижи за разцвета на нашата култура, за общия ръст на културата на нашия народ. И резултатите от това са налице.

В гигантското съревнование тя достойно дава своя принос.

Това се оценява и у нас, и в чужбина. И от нашите приятели и неприятели.

Приятно е да се узнава и наблюдава как с всеки нов ден расте международното признание и влияние на нашето изкуство, как се множат приятелите на нашата страна и култура, как все по-успешно нашата култура изпълнява своя интернационален дълг пред народите и все по-успешно се представя пред съвременния свят. Многобройните отзиви на чуждестранния печат свидетелствуват за огромното обаяние и притегателната сила на социалистическото изкуство, за незаличимите впечатления, които оставят нашите колективи, певци, художници, писатели, инструменталисти и др. в чужбина.

„Щастлива страна“ — писа преди известно време австрийският вестник Ноес Йостерайх, — която разполага с толкова изобилие от гласово надарени таланти“.

След гостуването на младежкия симфоничен оркестър при Двореца на пионерите във Виена друг виенски вестник писа: „Когато оркестрантите се появят в своите сини панталонки и поли, с белите си блузки и червените връзки, човек неволно усеща навей от източен дух. Но когато започнат да свирят, човек става свидетел на граничеща с чудо демонстрация на най-добрата музикална европейска култура.“

Когато балетът на Софийската народна опера гостува в Турция, един истанбулски вестник не без завист писа, че „мнозина дойдоха още веднъж да се възхитят на великолепно изкуство на тази съседна страна, където музиката е на голяма почит“.

Няма прочута световна сцена и концертен подиум, където да не са пели наши певци, където да не са търсени и желани гости. Те са в Москва и Барселона, Брюксел и Вие-

на, Прага и Ню Йорк, в Париж, Баку, Атина, Тунис... Дори и най-отявлено реакционни вестници, колкото и да са скъперници на силните похвални изрази, особено за успехите на социалистическите страни, са принудени от високата оценка на публиката да прибегват до суперлативи и ярки хвалебствия. В случая не е вредно дори и когато врагът те хвали. Не може човек да не изпитва национална гордост, когато четете онези вестници, които заекват, когато трябва да кажат добра дума за страната ни, а когато споменават за нашите изпълнители, като Гяуров, Узунов, Никола Николов, Михаил Попов, Любомир Бодуров, Емил Камиларов и мнозина други, се отнасят с почит и уважение. Най-пресен е случаят с гостуването на Държавния ансамбъл за народни песни и танци с художествен ръководител Ф. Кутев в САЩ и Канада. Повече от 60 американски вестника са поместили възторжени отзиви за изкуството на ансамбъла из страната. Не е известен нито един случай на недобра оценка.

„Българският народен ансамбъл“ — пише в-к Чатануга Таймс — ще е добре дошъл, зиме и лете, денем и нощем. Той е величествен и неповторим“. След представлението в Ню Йорк списание „Музикъл Америка“ възкликва: „Това беше рядка вечер на съвършена грация и очарование.“

Иска ми се специално да подчертая порасналото чувство на отговорност пред родината и високия патриотизъм на нашите изпълнители в чужбина. С могъщата и покоряваща сила на изкуството те печелят все нови и нови приятели на страната, достойно представят нашия строй и националната култура, вършат отговорна политическа и идеологическа работа. Когато нашият именит цигулар Емил Камиларов поемаше най-високата награда на конкурса „Паганини“, заяви пред лицето на Италия: „Изпитвам гордост като българин за нашето родно музикално изкуство... Щастлив съм, че по този начин мога поне малко да се отплатя за грижите, които партията и народната власт са полагали за мен.“ Такива изказвания говорят за високо гражданско и национално съзнание и будят възторг у всеки българин.

Все по-успешно представят българската култура пред лицето на света и произведенията на нашите писатели, художници, кинодейци и други. Прекрасни отзиви дойдоха от чужбина за Благоевградския ансамбъл за песни и танци, за колектива „Маяковски“, за хоровете „Кавал“ и „Гусла“. А хоровата капела „Св. Обретенев“ донесе най-високи оценки и същевременно спечели сърцата на московската, киевската и кишиневската публика. За нас това има особено значение, защото оценката на приятеля, на брата е и по-почителна и същевременно топли и импулсира.

През изтеклата година беше създаден Комитет по културата и изкуството. Той няма за задача да из земе в ръ-

цете си ръководството на цялата културна дейност в страната. Напротив, той има за задача да работи заедно с творческите съюзи и колективите за издигането и популяризирането на културата и изкуството. Широката демократизация на културата трябва да се ръководи от широк кръг сърцати и знаещи хора. Затова и работата на комитета се устройва на широки обществени начала, като се заангажират специалистите в изградените съвети по всички клонове на изкуствата.

През изтеклата година на полето на културата по всички направления кипеше творческа дейност. Драматичните театри след Втория републикански преглед насочиха усилията си към новата българска пиеса. Най-голям техен успех е, че се свързаха с повече от 60 български писатели, които изявиха готовност да създадат наши пиеси. В резултат на това през сезона ще се играят около 100 български пиеси. Родната драматургия вече има господстващо място на нашата сцена.

Известни успехи бележи и нашето книгоиздаване. През 1963 г. ще бъдат издадени около 3700 книги в общ тираж над 38 милиона броя. Все повече се разширява и задълбочава кръгът на темите и проблемите, свързани със съвременния богат и многостранен живот на народа.

Въздействието на нашата култура се разпростира над все по-широки слоеве от народа. През годината близо 130 милиона души са изпитвали благотворното въздействие на филмовото изкуство, над 7 милиона — на театралното и оперното изкуство. Проявите на най-масовото народно изкуство — художествената самодейност — годишно се посещават от близо 20 милиона души. Радиото и телевизията трайно навлизат в бита на нашия народ, мобилизират го за нови победни дела. Ценен принос в развитието на нашето изобразително изкуство по пътя на социалистическия реализъм е откритата сега в Столицата юбилейна изложба по случай 40-годишнината на Септемврийското въстание.

Работата в областта на културата и изкуството през следващата година ще бъде насочена към решително настъпление по всички направления на културния фронт, за правилното формиране миросгледа на новия човек, за комунистическото възпитание на трудещите се и за пресичане пътищата и формите на упадъчното западно влияние.

Въпреки неотложните нужди във връзка с изграждането на материалната база на социализма партията отделя средства за нормален развой на културата през 1964 г. Предвиждат се средства за финансирането на културните институти и капитални вложения за строителство на машини. Ще се внесат някои машини за подобряване на полиграфическата база, за радиото и телевизията и други. Ще се постро-

ят нови киносалони. Ще бъде завършена сградата на Държавния сатиричен театър — София, ще се изгради паметникът на Хр. Ботев във Враца. Ще се започне строителството на Народен театър — Благоевград, Хасково, Търново.

През 1964 г. се предвижда да завършват 1640 млади специалисти във висшите институти по изкуствата.

Нашата кинематография ще произведе общо 128 филма, от които 10 игрални, 2 дългометражни документални филма и 116 късометражни. Освен това ще се изготвят още 34 рекламни и др. филми по поръчка и 62 кинопрегледа.

Киномрежата в сравнение с 1962 г. ще се увеличи с 234 нови кина, като общият брой на кината ще достигне 2000. При сегашната киномрежа през 1964 г. ще бъдат обслужени 129 милиона зрители, от които в градските кина 75 милиона и в селските 54 милиона. Приходите от кината ще нараснат с 15,3% в сравнение с 1963 г., като ще се увеличат с 3 550 000 лв.

Въпреки затрудненията от липсата на достатъчно хартия книгоиздаването нараства в сравнение с 1962 г. с 1,4%, или с 8 милиона и 200 хиляди тиражно-издателски коли. Вестниците запазват равнището си от 1963 г.

Библиотечното дело ще отбележи също така известно подобряване. През 1964 г. библиотеките ще нараснат със 164, като ще достигнат 4087. Библиотечният фонд ще нарасне от 15 670 000 тома на 17 650 000 тома.

Другарки и другари народни представители! Мисля, че не е необходимо пред вас да доказвам какво могъщо средство за политическа пропаганда и разпространение на научни знания, за естетическо възпитание, за приятно и здраво смислено забавление са радиото и телевизията. Те са безхартиен вестник, те са научна книга, те са театър, кино, симфоничен или естраден оркестър, те ни свързват мигновено с целия свят. Цялата земя е осеяна с могъщи предаватели. По всички сектори на идеологическия фронт по етера се води гигантски двубой. Влияние ще печели, разбира се, она, на чиято страна е правдата, на чиято страна е животът и бъдещето. Това, разбира се, е нашият социалистически строй. Но не само съдържанието е решаващо. Борбата трябва да се води с равностойни технически средства. Да се осланяме само на смисъла и правдата на нашата комунистическа идеология, а същевременно да не обръщаме внимание на техниката, това би заприличало на времето, когато селският глашатай с барабана съобщаваше известията из селото. За да може нашата идеология неотстъпно да овладява масите, да бъде тя могъща материална и духовна сила, трябва и могъщи средства за нейното разпространение.

Ето защо, другарки и другари народни представители, аз искам да споделя с вас от тази висока трибуна тревогата си за състоянието на нашето радио и телевизия.

По радиото ние имаме три програми. Първата програма покрива 60% от страната, втората покрива 40%, като включва голяма част от територията на първата, и третата на УКВ покрива само Софийското поле.

А телевизията? Телевизията се вижда само 22% от страната.

Големи райони от Благоевградски, Смолянски и Кърджалийски окръг не могат да чуват или много лошо чуват нашите национални предаватели. Ние лишаваме нашите граждани от наша национална духовна храна или им я поднасяме в много лош вид. Това не бива повече да продължава, защото чуждите радиостанции проникват във всеки кът и троят съзнанието на народа. По всички краища на родината трудещите се желаят да слушат своя национална радиостанция, желаят да гледат своя българска телевизия.

В своето експозе към народностопанския план др. Пашев заяви, че за 1964 г. се осигуряват средства за построяване на телевизионен предавател на Ботев връх, който е съчетан с радиопредавател на УКВ. Заедно с това той съобщи, че ще се пуснат в действие и радиорелейните канали за предавателите в Кърджали и Благоевград. Това е прекрасно. То ще осигури по-добра слушаемост в съответните окръзи и вероятно през 1965 г. ще даде телевизионен екран на по-голяма част от Северна и Южна България. Това е решителна крачка напред. Но това налага още отсега да се предвиди строителството на предавателите на Гьоз тепе и Черни връх през 1965 г., за да може да се осигури телевизионен екран и за населението в Югозападна България и Черноморието.

Разширяването на телевизионната вълна над страната налага да се разширят и предаванията и да се подобри тяхното качество. Тук решително трябва да се подпомогне изграждането поне на две нови модерни телевизионни студии, съоръжени със съвременна техника. Сегашните студии, които притежава българската телевизия, най-мекото казано, не отговарят на изискванията. Крайно необходимо е да се дадат на телевизията още 300 000 лв. за 1964 г. за довършване на модерното студио на ул. Тодор Страшимиров. С тази сума ще се построи и релейна връзка от студиото на ул. Поп Андрей с кулата и от студиото на ул. Тодор Страшимиров с кулата, която връзка струва 36 000 лв. В замяна на това ще бъде освободен подвижният предавател на кулата, който е закотвен към студиото и служи само за релейна връзка. Трябва да се има предвид, че заради 36 000 лв. ние държим закотвена техника, която е концентрирана в тази кула и която струва 250 000 лв. нови пари, а същевременно нямаме възможност да използваме тази кула за подвижни предавания и предавания на открито.

Стоян Попов: Трябва и програмата да оправите, другарю Вапцаров. В програмата има много западно влияние. Понякога глупости се предават по телевизията.

Борис Вапцаров: Другарю Попов! Аз казах, че ние се стремим към оправяне на програмата и това вършим ежедневно. Никой не може да каже, че в нашата програма няма подобрение в сравнение с това, което беше миналата година. Ние се стремим и съзнаваме нашите слабости в това отношение, но трябва да се помогне и с техника. Ние не можем да предаваме от студиото на ул. Поп Андрей, което представлява един обикновен хамбар, висококачествена програма.

Георги Караславов: Програмата става все по-лоша, другарю Вапцаров. Това е истината. Трябва да си вземете бележка и да се вземат мерки за подобряване на програмата.

Борис Вапцаров: Ние вземаме мерки.

Георги Караславов: Там са заседнали проводници на западно влияние.

Борис Вапцаров: Ние разглеждаме всеки месец програмите и действително се стремим да отстраняваме всякакви западни влияния. Това се стремим да правим. Аз казах, че ние имаме много недостатъци. Нашата телевизия е още тригодишна, ние нямаме достатъчно наши кадри, подготвени за това, подготвени верни кадри, стоящи на здрави позиции.

Георги Караславов: Не ги търсите. Вие там слагате такива кадри, които провеждат западно влияние.

Борис Вапцаров: Ние не слагаме такива кадри. Ние търсим кадри, които могат да провеждат наше, партийно становище.

Проф. Рада Балеvsка: Проветрете телевизията и работата ще се оправи. А вие се примирявате.

Борис Вапцаров: Не се примиряваме.

Един от присъстващите: И туист предават по телевизията.

Борис Вапцаров: Туист се играе от нашата телевизия само когато предаваме от социалистическите страни. (*Оживление*)

Цола Драгойчева: Значи разпространяват техните грехове.

Борис Вапцаров: Ние сме свързани с тях по линията на Интервизия и не можем да не предаваме от тях.

Като имаме предвид указанията на партията и правителството за решително подобряване икономиката и рентабилността на предприятията, за разкриване и оползотворяване на скритите резерви и реализиране на икономии от издръжката на планоугубещите предприятия и от бюджетните учреждения, Комитетът по културата и изкуството заедно с Държавния комитет за планиране и Министерството на финансите даде допълнително напрежение за 1964 г. в производствено-финансовите планове на предприятията и съответно коригира първоначално предвидените кредити за издръжката на учрежденията.

Освен това ние търсим форми и правим цялостни проучвания, за да изведем някои дейности на самостоятелна стопанска сметка. Цялостното решаване на тези въпроси ние ще направим през следващата година.

В своето експозе към бюджета др. Димитър Попов даде препоръката към културните институти да се стремят да осъществяват по-големи приходи и по-малко да тежат на бюджета на държавата. Това е правилно и необходимо. Към това се стреми и Комитетът по културата и изкуството. Но поради това, че не всички културни институти могат да се самоиздържат, ние предлагаме през 1964 г. заедно с Министерството на финансите да проучим въпроса за обособяването на всички културни институти, взети заедно, в отделна стопанска сметка и на самоиздръжка. Тогава ще се види, че културата у нас не е само консумативна, както мислят мнозина, а може да се самоиздържа и дори може да дава известни печалби на държавата.

Разбира се, решаването на тези въпроси и напрежението в икономиката на институтите по културата и изкуствата трябва да се придружават от грижливо проучване на сегашното състояние и възможностите, като се държи строга сметка за идейно-художествените и творчески задачи и изискванията, които стоят пред учрежденията и предприятията на културния фронт. Тук трябва да се пристъпва грижливо и внимателно, като се изхожда от големите и отговорни задачи, които партията и правителството възлагат на Комитета по културата и изкуството и на неговите институти за правилното естетическо и комунистическо възпитание на нашия народ и за развитието на българската култура.

През 1964 г. ще се проведат цяла поредица най-крупни културни мероприятия във връзка с 20-годишнината от победоносното Деветосептемврийско въстание, чиято главна цел е да издигнат и обобщат дълбоките преобразования в духовния живот на народа в условията на социализма и да способствуват за максимално разгръщане творческите сили на художествената интелигенция за създаване на нови вдъхновени произведения за героичните борби на нашия на-

род и за неговия победоносен труд в разгърнатото социалистическо строителство, да бъде даден нов тласък в изкуството на социалистическия реализъм, да се заостри вниманието на нашите културни дейци към главните и най-актуални проблеми на нашата съвременност.

Едни от най-големите културни мероприятия са Вторият републикански фестивал на художествената самодейност, Третият национален преглед на съвременната българска драма и театър, общите изложби на приложните и на изящните изкуства, прегледът на симфоничното дело, фестивалът на българските филми и т. н.

През новата година Комитетът по културата и изкуството ще отдели особено внимание и върху някои основни насоки и проблеми на културното строителство, както и на въпроса за осигуряване пълно единодействие в работата на културните институти, творческите съюзи и обществените организации по комунистическото и естетическото възпитание на народа.

Наложително е в строителството на материалната база на институтите по културата и изкуствата да се внесе по-голяма планомерност и организация от републикански мащаб. На сегашния етап трябва строго да се степенуват нуждите и исканията, при което всички институти и окръзи да държат за националните нужди. Следва да се изостави практиката на разпръскването и фактически замразяването на средствата, като местническите интереси отстъпят пред разумното, реалното и целесъобразното за съвременния етап на развитие.

Много остра нужда се чувства от нови изложбени зали в Столицата и окръжните центрове, от някои нови кино-салони, от сгради за някои драматични и оперни театри, от помещения за музеи и библиотеки. С оглед на това трябва да се провежда политика на степенуване на нуждите, исканията и строителството, най-целесъобразно и ефективно да се използват капиталовложенията.

С особена важност изпъква и въпросът за по-нататъшното развитие и усъвършенствуване на културно-възпитателната функция на държавата през годините на разгърнатото строителство на социализма. Комитетът по културата и изкуствата е изправен пред необходимостта да направи пълнен анализ на работата на многобройните културни и просветни институти и на цялата културно-възпитателна дейност в страната с оглед създаването на пълнокръвен идеен и културен живот във всяко селище, окръг и трудов колектив.

Сега у нас много държавни институти, творчески съюзи и обществени организации се занимават с културно-просветна и политико-възпитателна дейност. Това е ярък показател за демократизма на нашия обществен строй и е напълно в духа на досегашните ни културни традиции.

Като се полагат грижи за по-нататъшното разширяване на културно-възпитателните функции на държавата и обществените организации, в същото време следва да си дадем сметка за някои очертали се вече трудности, задръжки и в някои области неблагоприятия. Поради не добро взаимодействие между различни институти и организации, много неотложни задачи остават непълно осъществени, а отделни сектори на културния живот недобре ръководени. Много ведомственост се е наслоила в областта на библиотечното и музейното дело, художествената самодейност, естрадата, в ръководството на културния живот в селото и т. н. Към тези въпроси имат отношение поне десетина ръководни държавни институти и обществени организации. И вместо от това да се стигне до обогатяване и многообразие в работата, често тъкмо отук произлизат и редица недъзи и една безкрайна дейност за съгласуване на работата и задачите. Очевидно в близко време следва да настъпи пълно единение в усилията и работата на всички културни институти и организации.

Другарки и другари! Задачите, стоящи пред дейците на културния фронт, са сложни и твърде отговорни.

В условията на мирното съвместно съществуване, съревнованието на двете системи и непримиримата борба между двете идеологии крайно належащо е дейците на фронта на културата да бдят зорко на своя пост. Те трябва да вървят в крак с живота, честно и правдиво да го отразяват и да помагат за неговото изграждане. Те трябва да изграждат истинска здрава култура, понятна и близка на народа, която ясно и недвусмислено да отразява бодрото, творческото, героичното на сегашното наше динамично време.

Нашата партия ясно сочи пътя, по който трябва да се развива нашата социалистическа култура. По този славен път вече са създадени множество върхове. Сега трябва да се създадат още много, за да стане всичко това една планина от върхове, към които устремно да се стреми новият човек. *(Ръкопляскания)*

Георги Конов: Един въпрос към др. Вапцаров. Онзи ден и на сесията на градския народен съвет се повдигна този въпрос.

Аз съм комсомолски деятел и когато се провеждат комсомолски събрания, чествувания, различни тържества и др., от Комсомола не могат да намерят артисти и други дейци на изкуството. Ние се отнасяме до Концертното бюро, за да поканим някой деец на изкуството да изпълни някаква песен, стихотворение и др., а те почват да се пазарят и искат по 15—20 лева за едно изпълнение.

Как смята Комитетът по културата и изкуството, редно ли е да се намалят тези хонорари, за да бъдат тези изпъл-

нения по-достъпни за младежта, защото трудно се уреждат тези въпроси, удрят го на пазарлък. И като дойдат за десет минути, вземат по 15 лева, а в Комсомола и в младежките среди няма такива средства. Ние смятаме, че те трябва да идват между нас. Нека се намалят хонорарите, защото те получават достатъчно пари.

Борис Вапцаров: Правилно е това, което казва др. Конов. Но на мен ми е известно, че множество дейатели на нашата култура излизат с желание и безплатно на много масови прояви както на младежта, така и на възрастните.

Гласове от залата: Няма такива!

Борис Вапцаров: Това са безспорни факти. Аз зная десетки, ако не стотици писатели, които с охота излизат да четат свои разкази и стихотворения, много артисти излизат и безплатно декламираат стихове. Същото се отнася и за изпълнителите. Но заедно с това правилно е, че има много хора, които се пазарят, и то по доста некрасив начин.

Нашето мнение, а и мнението на Комсомола е, че би трябвало, особено когато се касае за излизане пред Комсомола, за възпитанието на нашата младеж, деятелите на изкуството да вършат това безплатно, тъй като тук се касае за най-важното — за възпитанието на младежта. И в това отношение ние можем да съдействуваме на Комсомола.

Петър Димитров: Само за военните има 20 000 безплатни излизания тази година. Независимо от това, ако другарите се бяха обърнали към Съюза на дейците на изкуствата, те щяха да намерят подкрепа. Но те не са се отнесли към съюза.

Георги Конов: Става въпрос, че има редица случаи, когато отиваме и ги молим, а те го удрят на пазарлък.

Борис Вапцаров: Правилно е това да става или чрез Комитета по културата и изкуството, или чрез профсъюза.

Георги Конов: Търсим ги и по този път.

Петър Димитров: Не сте ги търсили.

Георги Конов: Те за десет минути вземат 15 лева.

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата другарката Мюневер Кърджалиева.

Мюневер Кърджалиева: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Вълнувам се много, но вие най-добре разбирате защо. Да се говори от това място, откъдето се чертае пътят на България, не е леко, но дважд по-трудно е да говори човек като мен. Но поръчаха ми моите избиратели: „Вземи думата, Мюневер, разкажи на народ-

ните представители за нашата голяма благодарност към народната власт и родната Комунистическа партия, които ни отвориха очите, направиха ни хора. Ти си на 23 години, а си народна представителка. А какво беше родното ти село Стремци преди 9 септември 1944 г.? Бедно и неблагоустроено, с хора, забравени и експлоатирани, както и всички села на Кърджалийски окръг.“

И наистина, другарки и другари, който по-рано е идвал в нашия окръг, а в годините на народната власт не го е посещавал, е запазил оная представа, която с нищо не привличаше човека, а го отблъскваше като ад. Защото това беше край, изумял от слънце, в който властвуваше туберкулозата, имаше само криви кози пътеки и тук-там сокаци с турски калдъръм, по които се низеше мъката на хората, обречени да се раждат бедни и да умират гладни. Най-голямата сграда в окръга беше затворът, властите раздухваха враждата между българи и турци, местният човек беше превърнат в покорен слуга.

Но елате сега да видите нашия край и победите на трудовете хора по села и градове. Кърджали расте като един от най-благоустроените социалистически градове в нашата родина, другите селища на окръга непрекъснато се обновяват. Колко много е нараснало благосъстоянието на хората, може да се съди по следните два показателя: окръжното търговско предприятие вече две тримесечия е национален първенец по изпълнение плана си по стокооборота, а в същото време нашата спестовна каса е също национален първенец, като четири пъти епрезпълнявала годишния си план. В нашия окръг сега има толкова учители, колкото бяха на 9 септември 1944 г. всичките ученици. Нашият тютюн отива по целия свят и за качеството му отникъде няма рекламации. Производството на нашия Оловно-цинков завод се търси от цял свят, защото в него е вложено сърцето на нашите работници. Много и много са богатствата, които разкриват прекрасната перспектива за живота в Родопите. Но най-голямото богатство при нас са хората, новите хора, които смело тръгнаха по пътя на комунизма. Нашата партия, нашата народна власт направили и правят всичко необходимо да се разгаря любовта на трудещите се към нашата социалистическа родина. Жалки ще останат опитите на ония, които искат със слухове и лъжи да смутят някои от трудещите се турци от нашия край. Не друг, а народната власт изпрати специален хеликоптер за спасяване живота на кооператорката Тензиле Салиева от с. Безводно. С хеликоптер през тежката зима беше докарано брашно и други припаси на хората от Русалско и Безводно, а само преди няколко седмици сърцатите летци доставиха там агрегати за електричество.

Нека в парламента на Турция се изправи една жена — туркиня като мен, за да се изкаже. Няма и не може да има

такъв случай. За Турция аз ще припомня случая с турската гражданка Нефизе Бекирова от гр. Одрин, дошла на гости в Момчилград. Гостенката прекара 20 дни в нашата болница от жлъчни кризи. Пожела да излезе по-рано, защото нямало да ѝ стигнат парите. Тя така направила в Турция. Но до пълното ѝ подобрение тя не беше освободена, а когато дойде денят на изписването, се раздели с плач, защото д-р Петрова, която я лекува, ѝ обясни, че у нас не се плаща нито стотинка. В деня на заминаването си от България пред д-р Петрова разплаканата Нефизе сподели, че това не може да се разкаже, не може да се опише с думи.

А ние в България свикнахме вече да не изтъкваме безплатната медицинска помощ като голямо постижение, защото и във всички други области на живота фактите са много.

Всички честни турци в България се гордеят, че сме пионери на новия строй, че сме първите турци в света, които градим социализма. Тези крила ни дава родината, нашата слънчева България.

Директивите на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия очертаха величествени перспективи за всеотрастен подем на народното стопанство, за пълен разцвет на нашата материална и духовна култура. Това още по-ясно се очертава и е изразено в предложените за обсъждане проектоплан и проектобюджет на страната за 1964 г.

Въпреки че с проектоплана и проектобюджета за следващата година се отдава особено внимание на производството на предмети за потребление, което е напълно правилно и отговаря на порасналите нужди и изисквания на хората, то остава в сила марксистко-ленинското положение за първостепенното положение и развитие на отраслите на тежката промишленост.

С проектоплана е предвиден ръст на селскостопанската продукция с 8,6% в сравнение с очакваното през тази година.

Осъществяването на такъв ръст изисква още по-голямо напрежение и мобилизация на силите на всички селскостопански специалисти, разкриване на нови резерви и по-рационално използване на обработваемата земя и на механизацията.

Значителен ръст се предвижда и за останалите отрасли на народното стопанство. Правилна е линията на концентриране капиталите вложения върху пусковите и решаващи обекти на народното стопанство.

Кои са по-важните успехи в Кърджалийски окръг и какво се предвижда по проектоплана и проектобюджета за 1964 г.?

В крак с цялата наша родина, с бързи темпове се развива икономиката на окръга, развива се просветното дело, здравеопазването, подобрява се битът на населението и т. н.

В сравнение с миналата година обемът на промишлената продукция е нараснал с 15,3%, а за следващата година промишлената продукция се предвижда да нарасне с над 2 млн. лв. Особен дял в това отношение ще има производството на олово, цинк, сярна киселина, производството на оловно-цинкови руди и производството на тютюневата промишленост. Геологопроучвателните работи потвърдиха наличието на перлит, въз основа на което се построи комплекс от цехове на спирка Джебел и гр. Кърджали и се усвои за първи път у нас производството на набъбнал перлит. За следващата година производството ще нарасне два пъти повече, отколкото през тази година. Въз основа на местните суровини бе организирано производството на активизиран бентонит, който засега напълно задоволява нуждите на страната.

Окриляни от системно полаганите грижи на народната власт за развитието на селското стопанство, трудещите се селяни в окръга постигнаха големи успехи. Обемът на селскостопанската продукция с всяка измината година се увеличава. За тази година се очаква също така общата селскостопанска продукция чувствително да се подобри в сравнение с 1962 г. За следващата година усилията ще бъдат всецяло насочени към основната селскостопанска култура за окръга — тютюна, и то чрез подобряване на агротехническите мероприятия за увеличаване средните добиви от декар и за подобряване на неговото качество. Дходите на нашите кооператори са се увеличили в сравнение с 1958 г. на повече от 1/3 за тази година.

През последните години се започна широко строителство на производствени сгради, пътища, училища, жилища и др., с което се увеличиха неколккратно основните производствени фондове в окръга. Обаче трябва да признаем, че не напълно ние използваме средствата за капиталното строителство главно поради вътрешни организационни причини и всяка година голяма част от тези средства остават неоползотворени.

Ежегодно в окръга за просвета и култура се изразходват над 7 милиона лева и за здравеопазване около 3 млн. лв. А за следващата 1964 г. е предвидено в проектобюджета тези средства да бъдат увеличени още повече.

Другарки и другари народни представители! Много е направено от нашата партия и народната власт за развитието на икономиката и културата в Кърджалийски окръг. Сега този край е един цъфтящ кът на Народна република България, но с развитието му се развиват и неговите потребности. Аз добре си давам сметка какви са възможностите на страната и нуждата от средства. Но въпреки това искам да поставя следните въпроси и моля да се намерят възможности за допълнително включване в бюджета на окръга:

1. Голяма част от средствата ще се насочат за строеж на пътища. Имам предвид да се построи мост над Перперешката река при село Чифлик. За него са необходими 32 000 лв. При поройни дъждове три съвета се откъсват от окръжния център.

2. В окръга се чувствава остра нужда от специалисти по тютюна. За тази цел има разкрит селскостопански техникум в село Джебел, но няма никаква материална база за водене на учебните занятия. На първо място крайно наложително е строеж на училищна сграда, за която има готова проектосметна документация, но от 5 години се отлага. Пълната сметна стойност възлиза на 218 000 лева, но ние предлагаме за 1964 г. обектът да се включи с 80 000 лв.

3. Път за общините Безводно и Русалско. От четири години насам за пътя се набират средства чрез самооблагане. Необходими са не по-малко от 50 000 лв. Аз съм сигурна, че ако органите, от които зависи решаването на тези въпроси, добре познават положението на мястото, ще намерят възможности за решаването на това наше скромно искане.

Другарки и другари народни представители! Проектопланът и проектобюджетът поставят пред нас големи задачи, имащи за цел по-нататъшното развитие на производителните сили и увеличаване обема на промишлената и селскостопанска продукция. Ние считаме като наш голям партиен и държавен дълг да направим всичко възможно за мобилизиране силите за изпълнение и преизпълнение на плана и бюджета, които ще бъдат приети от Народното събрание.

Народностопанският план и бюджетът на държавата за 1964 г. са реални и изпълними. Те осигуряват изпълнението на задачите, поставени в Директивите на Осмия конгрес за дадения етап.

Ето защо ще гласувам за тяхното приемане и предлагам единодушно да ги одобрим. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Светла Даскалова: Има думата председателят на Държавния комитет за наука и технически прогрес д-р. проф. Иван Попов.

Проф. Иван Попов: Другарки и другари народни представители! Една от характерните черти на последните няколко десетилетия, особено на следвоенния период, е бързото развитие на науката и невиджаното досега бързо и широко приложение на научните постижения във всички области на стопанския живот: промишленост, селско стопанство, дори и в управленческата дейност.

Докато до този период главните изследвания в основните и приложни науки се извършваха най-вече във висшите учебни заведения и не са малко примерите в историята на техниката, когато крупни научни открития са оставали десетки години или забравени, или без практическо при-

ложение, сега всички производства както в социалистическите страни, така и в капиталистическите страни създадоха собствени крупни научноизследователски центрове, в които наравно с висшите училища и научните академии се кове бъдещето на нациите.

Сега може да се каже, че производството дебне научните открития, приложението на които е вече въпрос на 2—3 години. В областта на химията се откриват всяка година над няколко хиляди нови химически материали, все по-съвършени и по-евтини. Средно едно изделие на машиностроенето остарява за 3—5 години, след което то трябва да се промени с друго, по-съвършено. В противен случай съответният отрасъл на народното стопанство ще изостане, което ще се отрази на производителността на труда, на експлоатационните разходи, на дълговечност и т. н. и следователно на националния доход. Борбата за съществуване между капиталистическите фирми, както и борбата за мирно съревнование между социалистическите и капиталистическите световни системи започва в лабораторните и проектоконструкторските бюра. Науката е станала наистина могъща производителна сила. В същото време научните изследвания станали комплексни, изискващи общите усилия на големите колективи специалисти от различни отрасли и сложна и скъпа апаратура. В много области на науката изследванията изискват такива големи средства, че са по силите само на големите богати страни.

Какво е положението у нас? Едновременно с развитието на производителните сили в народното стопанство народната власт полага големи грижи и за развитието на научните изследвания. С навременното създаване на голяма мрежа от специализирани висши учебни заведения ние разрешихме правилно въпроса за формирането на научни кадри и кадри от специалисти — проектантите, конструкторите, технолозите, лекарите, агрономите, икономистите и пр. С изключение на проектирането на най-големите комплексни обекти, ние се самозадоволяваме с наши собствени кадри. Това е един голям, много голям успех.

Голям тласък в развитието на нашата фундаментална и приложна наука и проектоконструкторска дейност се даде с постановленията 161, 162 и 163 на ЦК на БКП и на МС. Създадоха се редица специализирани научноизследователски институти и бази за развойна работа с предначертано развитие в кадри и средства; създаде се единно държавно ръководство за науката и техническия прогрес, организира се стройна национална организация за научно-техническа информация, създаде се нова ефективна система за материална заинтересованост на научните и проектоконструкторски кадри, заети с развитието на техническия прогрес.

Но всички тези и още много други прекрасни мероприятия ще бъдат недостатъчни, ако ние не ги използваме правилно, т. е. ако не насочим правилно развитието на научните и техническите изследвания у нас. Тук трябва да държим сметка преди всичко за две особености на нашата действителност:

Първата е, че ние разполагаме със сравнително по-малки материални възможности от тези на напредналите индустриални страни. Ние започнахме да изграждаме нашето социалистическо общество, изхождайки от една силно изостанала земеделски страна, и следователно трябва да вложим средства във всички отрасли на стопанския и културния живот за създаване и на това, което напредналите страни са натрупали в течение на много столетия. Ето защо ние не можем да концентрираме голям дял от националния доход в науката за сметка на други области на народното стопанство.

Втората особеност е, че в развитието на производителните сили на нашата страна съществуват някои специфични за съжаление в наша вреда обстоятелства. Това са например бедни енергетични ресурси и в частност лошокачествени въглища, бедни и комплексни руди на метали, сушав климат и др. Друг основен проблем на нашата икономика е бързото развитие на машиностроенето, което да преработва продуктите на добивната промишленост във високорентабилни изделия и задоволяване на нуждите на страните — членки на СИВ, с изделията, за чието производство ние сме специализираща страна. Решението на такива сложни и тежки проблеми, повечето от които не са разрешени окончателно и в световен мащаб, изисква много средства и научни кадри.

От тези особености произлизат и насоките на развитието на нашата наука и технически прогрес: концентрация на средствата и кадрите за бързо решаване на специфичните за нас задачи и най-пълно и най-рационално използване на световния опит, особено на този на социалистическите страни. В този именно дух е съставен проектопланът за наука и технически прогрес за 1964 г.

Как бе съставен този план? От Държавния комитет за наука и технически прогрес — за отраслите на промишлеността, от Държавния комитет по архитектура и строителство — за строителството, от Българската академия на науките — за фундаменталните науки, от Академията на селскостопанските науки — за селскостопанските науки и от Министерството на народното здраве и социалните грижи — за медицинските науки, бяха спуснати главните направления — въз основа на проектоперспективния план за наука и технически прогрес (1965—1970 г.), на препоръките на СИВ, на решенията на ЦК на БКП и МС; научноизследователските ин-

ститутути, вузове и развойни бази дадоха своите конкретни предложения, които се обсъдиха от съвещателните органи на ръководните учреждения — научни групи и съвети, обсъдиха се съвместно от Държавния комитет за наука и технически прогрес и ведомствата. Проектопланът бе обсъден на съвместно заседание на Съвета по промишлеността и строителството при Министерския съвет и Комисията по промишлеността и строителството при Министерския съвет и Комисията по промишлеността и строителството към ЦК на БКП и най-сетне бе обсъден и приет от пленума на ЦК на БКП и от МС. Този проектоплан е наистина колективно дело. Той включва най-важните задачи за науката и техническия прогрес. Повторостепенните задачи, които представляват голямото болшинство от научните изследвания и проектоконструкторските работи, остават във ведомствените планове за наука и технически прогрес.

Представеният ви проектоплан за наука и технически прогрес се състои от 4 раздела, свързани органически помежду си:

1) научноизследователска и проектоконструкторска работа;

2) усвояване на нови материали, машини, прибори и съоръжения;

3) внедряване на технически прогрес в производството (нови технологии, механизации и автоматизации на производството); разделите 2 и 3 са естествено продължение на първия раздел, и

4) обезпеченост на научноизследователските и проектоконструкторските работи с кадри, финансови средства и капиталовложения.

Какво е характерно в проектоплана?

По плана за научноизследователската и проектоконструкторската работа характерното е силната концентрация на тематика и кадри около основните пробелми на нашето стопанство. Така въпреки увеличението броя на научноизследователските институти и научни сътрудници, броят на темите в държавния план е чувствително намален спрямо този на предшестващите години: броят на темите през 1962 г. е бил 1234, през 1963 г. — 837, а през 1964 г. — 531. От тези 531 теми Българската академия на науките ще работи по 77 теми, Академията на селскостопанските науки — по 79 теми, Министерството на народното здраве и социалните грижи — по 19 теми, а ведомствените отраслови институти — 320 теми. Следователно около 60% от научната тематика е в областта на техническите науки и като прибавим към това 15% в областта на селскостопанските науки, получава се, че научните изследвания се свързват все по-тясно в развитието на отраслите на материалното производство. Това пред-

ставява втората характерна черта на раздела за наука от държавния проектоплан.

В черната металургия тематиката е съсредоточена изключително по проблеми, свързани с изграждането на Кремиковския металургичен комбинат: хидрометалургично извличане на оловото и мангана от рудата, установяване на оптимален технологически режим при агломерирането, максимално извличане на оловото от кремиковските железни концентрати както при пърженето, така и при агломерирането, изследвания за използване на барита в народното стопанство и др.

Тематиката в областта на цветната металургия е съсредоточена главно в пробелма за комплексното преработване на суровините от месторождението Медет: комплексна преработка на стерила, разработване на технология за производство на бели и цветни цименти, приложение на калциевия метасиликат в керамичната и фаянсовата промишленост и др. Решаването на тези въпроси ще допринесе твърде много за повишаване икономическата ефективност на МОК Медет.

Научноизследователската дейност в областта на енергетиката е концентрирана около въпроса за ефективното развитие на енергийния комплекс Марица-изток: изгаряне на високовлажни и пепелни лигнитни въглища без предварително подсушаване, интензификация на проеца в сушенето на горивата, улавяне на серния двуокис при прочистване на димните газове от ТЕЦ Марица-изток и др.

В областта на химията се предвижда да се приключи с научноизследователската работа за получаване на термостабилен полиформалдехид — болрин, значението на който е много голямо за нашето машиностроене. Значителна научноизследователска работа се предвижда и по проблемите за използване на долнодобитния нефт.

Научноизследователската и проектоконструкторската дейност в областта на машиностроенето е насочена главно към създаване на нови видове машини, апарати, уреди и съоръжения. Основната задача в това отношение цели преди всичко да се обезпечи специализацията на нашето машиностроене в социалистическия лагер, а така също и издигане техническото ниво на машиностроителната продукция чрез подмяна на морално остарелите изделия с нови, отговарящи на световните технически изисквания. Тук имаме значително засилване на тематиката: през 1964 г. се предвижда да се работи по конструирането на повече от 220 нови машини и апарати (срещу 101 през 1963 г.). Освен това в плана по усвояване се предвижда през 1964 г. да се работи върху 200 нови изделия и съоръжения (срещу 133 през 1963 г.). През годината ще се завърши напълно работата по усвояването и ще бъдат подготвени за внедряване в производството около 100 броя нови видове изделия.

Успоредно с това през 1964 г. ще се изготвят около 165 промишлени образци, между които 9 нови вида електрокари, 9 вида мотокари, 6 вида нови металорежещи машини и др.

Това са машини и съоръжения, конструирането и усвояването на производството на които се предвижда по държавния план за наука и технически прогрес. По ведомствения план на Комитета по машиностроене ще бъдат конструирани и усвоени други нови машини и апарати, прибори и съоръжения. С този темп може да се разчита, че в срок от 4 години основните изделия на нашата машиностроителна промишленост ще бъдат изцяло обновени с такива, отговарящи на световното техническо ниво.

Твърде характерна особеност за държавния план за научноизследователска и проектоконструкторска работа е, че при неговото изработване е взето под внимание най-целесъобразното използване на научните достижения на напредналите социалистически и капиталистически страни. Използването на тези достижения ще се осъществи при следните основни направления:

1. Провеждане на проучвателни работи по въпроси, по които има решение в чужбина, и е необходима само такава научна работа, която да осъществи прилагането на научните резултати в нашите условия. Това се прави за пръв път в плановете за научноизследователската дейност. В проектоплана са включени около 80 такива проучвателни теми главно от машиностроителната промишленост.

2. Внос на моделни машини и образци.

3. Внос на техническа документация по пътя на научно-техническото сътрудничество между социалистическите страни.

4. Покупка на лицензи.

5. Съвместна научноизследователска работа между социалистическите страни. Само в държавния проектоплан се предвиждат около 90 научноизследователски теми, чиято разработка се координира и извършва съвместно със социалистическите страни, членки на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Какво е характерно в раздела на проектоплана за техническия прогрес? Този раздел обхваща мероприятията, насочени към повишаване степента на механизация, автоматизация и внедряване на нови технологии и нова организация на производството.

За изпълнението на тези мероприятия са предвидени за промишлеността, строителството и транспорта 51 743 000 лв. и за селското стопанство 36 005 000 лв. капитални вложения.

В резултат на изпълнението на този план ще бъдат реализирани икономии от снижаване себестойността на продукцията на промишлеността, строителството и транспорта, ка-

то основната годишна икономия ще бъде 36 207 000 лв., което значи, че срокът на откупуването е 1 година и 3 месеца. (Икономията само за 1962 г. възлиза на 15 302 000 лв.)

В селското стопанство ще бъдат реализирани 143 000 000 лв. условно годишна икономия, а през 1964 г. — 76 000 000 лв.

В резултат на изпълнението на държавния план за внедряване на нова техника в промишлеността, строителството и транспорта ще се постигне намаляването броя на работниците с около 16 000 души.

Посочените икономически резултати ще се получат само по държавния план. По ведомствените планове ще се проведат редица други мероприятия, които също ще окажат влияние върху снижаване себестойността на продукцията и растежа на производителността на труда.

Трябва да отбележа, че за първи път през тази година в плана е постигната пълна обвързка на мероприятията за повишаване на техническото равнище на производството и необходимите капитални вложения.

И най-после идвам до последния раздел на плана — до раздела за финансовата обезпеченост. Изпълнението на задачите, предвидени в първите два раздела на проектоплана за научноизследователската и проектоконструкторската работа и за усвояване на нови материали, машини, прибори, апарати и съоръжения, се обезпечава със следните финансови средства:

бюджетни средства за издръжка на научноизследователската работа, които се увеличават средно с 11% спрямо 1963 г.;

фонд Техническо развитие, който ще бъде значително по-висок от този за 1963 г., тъй като за първи път такъв фонд се създава и при другите отрасли на промишлеността, освен в машиностроенето;

капитални вложения за научна дейност, които идват на последно място и които ще бъдат средно с 10% по-високи от тези за 1963 г.

Тези финансови средства осигуряват изпълнението на задачите, включени в проектоплана за наука и технически прогрес.

Освен това научноизследователските институти, академиите, висшите учебни заведения и развойните бази ще разполагат през 1964 г. и с други възможности за получаване на допълнителни средства, а именно:

чрез сключване на договори с предприятия и ведомства за разработване на конкретни задачи;

чрез постепенно провеждане на научноизследователската работа на стопанска сметка.

Този голям въпрос има както икономическо, така и политическо значение. Това ще осигури научните институти съвсем отблизо да се свържат с производството и да решават

онези въпроси, които са нужни на производството. Всички бази за техническо развитие от 1 януари 1964 г. минават изцяло на стопанска сметка.

И на трето място — чрез предоставяне на цялата валута, получена от износ на извънпланова продукция, произведена от научните учреждения, като например уникални научни прибори, на самите научни учреждения за обзавеждането им с вносна научна апаратура и др.

Ето, другарки и другари народни представители, в общи черти по-важните особености на представения за разглеждане проектоплан за наука и технически прогрес.

Като се имат предвид подчертаната концентрация на научните изследвания, засиленият стремеж за използване на научните достижения на социалистическите и на другите индустриално напреднали в научно отношение страни и обезпечеността със средства и кадри, планът е напълно реален и ще способствува действително за повдигане на техническото ниво на нашето производство през 1964 г. и ще създаде предпоставки за още по-голям подем през следващите години.

Ето защо аз моля този проектоплан да бъде одобрен от Народното събрание. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага с това да завърши сутришното заседание на Народното събрание.

Разискванията ще продължат след обед от 15 часа.

Друго предложение има ли? — Няма.

Закривам заседанието.

(Закрито в 12 ч. 50 м.)

Подпредседател: **Св. Даскалова**

Секретар: **Ст. Стефанов**

Парламентарен стенограф: **В. Йонков**